

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

DIPLOMOVÁ PRÁCE
(bakalářská)

2012

Jakub Martinák

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

VZNIK HORSKÉ CYKLISTIKY A JEJÍ ROZVOJ
NA ORLICKOÚSTECKU

Diplomová práce
(bakalářská)

Autor: Jakub Martinák, Tělesná výchova a sport

Vedoucí práce: Mgr. Šafář Michal, Ph.D.

Olomouc 2012

Jméno a příjmení autora: Jakub Martinák
Název diplomové práce: Vznik horské cyklistiky a její vývoj na Orlickoústecku
Pracoviště: Katedra společenských věd v kinantropologii
Vedoucí diplomové práce: Mgr. Šafář Michal, Ph.D.
Rok obhajoby diplomové práce: 2012

Abstrakt:

Bakalářská práce je rozdělena v části výsledky na vznik horské cyklistiky ve světě i u nás. Dále její vývoj a osobnosti, které ovlivnily jakýmkoliv způsobem horskou cyklistiku. Také je zde zahrnuto rozdělení horské cyklistiky a používaná kola na dané disciplíny.

V další části jsou osloveni jezdci z Orlicko-ústecka. Byli tázáni na otázky ohledně vzniku horské cyklistiky v tomto regionu a otázky s tímto tématem související.

Klíčová slova:

Mountainbiking (MTB), Cross country, bike.

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Author's first name and surname: Jakub Martinák

Title of the masters thesis: First steps of mountain bike and own development
in Ústí nad Orlicí's surroundings

Department: Department of Social Sciences in Kinanthropology

Supervisor: Mgr. Šafář Michal, Ph.D.

The year of presentation: 2012

Abstrakt:

This bachelor thesis is divided in first steps of mountain bike in our country and in the world too, key persons involved in bike's history and splitting of disciplines including equipment.

For this work was used questionnaire too, which was filled riders from Ústí nad Orlicí's surroundings.

Keywords:

Mountainbiking (MTB), Cross country, bike.

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně pod vedením Mgr. Šafáře Michala Ph.D., uvedl jsem všechny použité literární a odborné zdroje a dodržoval zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne .....

.....

Jakub Martinák

Děkuji svému vedoucímu bakalářské práce Mgr. Michalu Šafářovi, Ph.D., za odborné vedení při vypracování mé práce a za cenné rady a připomínky. Také děkuji jezdcům z Orlickoústecka za pomoc a poskytnuté informace.

OBSAH

1	ÚVOD	8
2	CÍL A ÚKOLY BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	9
2.1	Cíle práce.....	9
2.2	Úkoly práce	9
3	METODIKA	10
4	VÝSLEDKY	11
4.1	Historie horské cyklistiky.....	11
4.1.1	Historie cyklistiky.....	11
4.1.2	Revoluce horských kol.....	14
4.1.3	Počátky závodního mountainbikingu.....	16
4.1.4	Repack.....	19
4.1.5	Průnik horských kol na celosvětový trh.....	22
4.1.6	Zlaté časy horské cyklistiky.....	26
4.1.7	Krize horské cyklistiky	31
4.1.8	Současný mountainbiking.....	34
4.2	Disciplíny	37
4.2.1	Odvětví - Cross country (XC).....	37
4.2.2	Odvětví Freestyle	39
4.3	Druhy horských kol	43
4.3.1	Cross country kola	43
4.3.2	Maratón	43
4.3.3	Downhill	44
4.3.4	Freeride	45
4.3.5	Fourcross, slopestyle, dirt jump.....	45
4.3.6	BMX	46
4.4	Orlickoústecko.....	47
4.5	Počátky horské cyklistiky na Orlickoústecku	49
4.6	Anketa	50
4.6.1	Použitá anketa	51
4.6.2	Medailonky a odpovědi jezdců z Orlickoústecka v anketě.....	52
5	ZÁVĚRY	59
6	SOUHRN.....	61
7	SUMMARY.....	62
8	REFERENČNÍ SEZNAM.....	63

1 ÚVOD

Fenomén cyklistiky sahá hluboko do historie a kola ovlivnila spousta nevšedních věcí v našich životech. Zprvu plnila užitečnou část, ale dál a dál se kola stávala oblíbená nejen pro svou užitkovou hodnotu. Dříve se kola dostala jen mezi smetánku a mít kolo byla velká pocta. Kola měla dokonce své „řidičské“ průkazy.

Cyklistika je pro mě životní styl, proto jsem si ji vybral jako téma bakalářské práce. Od mladého věku jsem trávil na kole všední dny i dovolené. Kolem dvanácti let mě pohltila i závodní cyklistika a to hlavně ta horská. Díky vzniku nového týmu v mém bydlišti (Fort Liapor) a vzniku Orlického poháru se stal tento sport v mém okolí velmi populární. Jezdilo čím dál více lidí i mých vrstevníků, a tudíž jsme mohli mezi sebou soutěžit, měřit síly i spolu trénovat. Bylo to velmi zábavné období, které jsem trávil venku a ne někde doma u televize, jak dnes bohužel bývá u mnoha dětí velmi častým zvykem. Nyní si cyklistiku užívám spíše jako výletník, ale stále mě naplňuje.

Chtěl bych toto téma zpracovat především směrem k historii horských kol, jak se zrodila horská cyklistika na Orlicko-ústecku a je také nutno podotknout, že i zde se zrodili kvalitní závodníci.

Dnešní horská cyklistika se označuje celosvětovou zkratkou MTB, která je z angličtiny a znamená mountainbiking. Horská cyklistika časem dostala spousta podob a v dnešní době si každý člověk může vybrat z několika jejích odvětví. Chtěl bych čtenáře touto prací zasvětit do tajů historie a možností MTB. Pevně věřím, že to bude duchaplné čtení pro každého.

2 CÍL A ÚKOLY BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

2.1 Cíle práce

Cílem práce je zmapovat a popsat historický vývoj horské cyklistiky ve světě i v ČR se zvláštním důrazem na region Orlicko-ústecko.

2.2 Úkoly práce

1. Provést literární rešerši k dané problematice, vypátrat a shrnout zrod horské cyklistiky a následně zjistit příčiny jejího velkého rozmachu na světové scéně i u nás.
2. Zmapování počátků horské cyklistiky na Orlicko-ústecku z historických listin a v praktické části pomocí dotazníků dopátrání vývoje mountainbikingu v této oblasti.

3 METODIKA

Bakalářská práce je hlavně zaměřena na metodě sběru informací a dat z literatury a www zdrojů. O vývoji horské cyklistiky není mnoho ucelených materiálů. Většinou se historií tohoto sportu zabývá každá firma, země či asociace jen ze svého hlediska. Díky této skutečnosti jsem se rozhodl čerpat informace jak z tuzemských, tak i zahraničních zdrojů. Primárně jsem se věnoval sběru dat a shrnul dosavadní poznatky z historie horské cyklistiky. Poté jsem provedl sekundární analýzu dostupných materiálů tištěných a elektronických (World wide web) takovým způsobem, abych daný vývoj horské cyklistiky a používané techniky v tomto odvětví poskládal v posloupnosti.

V Bakalářské práci jsem použil anketu, kde bylo úkolem dohledat od jezdců, kteří na Orlickoústecku začínali, jak se dostala horská cyklistika do tohoto regionu. Anketa měla naznačit, jak se odvětví mountainbikingu dostávalo do podvědomí populace v České republice.

4 VÝSLEDKY

4.1 Historie horské cyklistiky

4.1.1 Historie cyklistiky

Počátky cyklistiky byly objeveny již v dobách sumerské a egyptské říše. Cyklistika novodobá však zasahuje do 1. poloviny 19. století. To 12. července roku 1817 vyrazil baron Ludwig von Drais ze Sauerbronu v Bádensku na velocipédu vlastní konstrukce na vyjížďku na které zdolal 15 km. Stroj byl poháněn odražením od země, připomínalo to spíše běh v sedě. Tento vynález se v Německu moc neujal, naopak ve Francii ano a velmi tak podpořil rozvoj volnočasových aktivit a tento „bicykl“ zde dostal název dresina (obr. 1). Technické postupy se dále rozvíjely, docházelo k zlepšování a také ke konstrukčním změnám.

Pierre Michaux roku 1861 v Paříži předvedl stroj, který měl samostatné přední kolo s klikami a pedály, kdežto zadní kolo bylo menší a fungovalo jako rovnovážné. Materiál stroje byl stále ze dřeva a změna ke kovu přišla až o sedm let později roku 1868 opět od rodiny Michauxů, kdy byl použit kov a stroj se jmenoval velocipéde.

Obr. 1 Dresina z počátku 19. století (<http://www.quido.cz>)

O rok dříve se konal první silniční závod ve vzdálenosti 126 km, a to mezi městy Paříž a Rouen. Na startu stálo 300 závodníků. Na území českých zemích se konala Pražská míle a byl to první datovaný závod na našem území. Zorganizována byla nově založeným Českým klubem velocipedistů.

Postupem času se bicykly stále zdokonalovaly a i jejich výroba se stávala levnější, tím pádem i dostupnější pro širší vrstvu veřejnosti. Lidé ho častěji používali jako dopravní prostředek a obliba závodů byla stále větší. Některé závody dosahovaly vzdálenosti i přes 1000 km, a tak i kola dosahovala konstrukčního vývoje. Jednou z novinek bylo vynalezení snímatelné pneumatiky od bratrů Michelinů, protože do této doby byly pneumatiky Dunlop, které se nasazovaly pevně přímo na ráfek a tím znemožňovala opravu po defektu.

Roku 1885 přichází předchůdce dnešního nízkého kola od konstruktérů Williama Suttonema a Johna Starleye, který pojmenovali Rover Safety (obr. 2). Od této doby se konstrukce velocipédu téměř nezměnila. Jediných změn se dočkal velocipéd u některých komponentů a také dostal na přelomu 19. a 20. století brzdu, a to buď v podobě brzdění axiální, která fungovala na základě speciálního ráfku s brzdnými plochami a nebo brzdou protišlapnou, kdy kola nebyla opatřena ještě volnoběhem.

Zvýšení popularity má na svědomí i legendární etapový závod Tour de France. Závod byl založen vydavatelem Henrim Desgrangem jako propagace novin L'Auto (předchůdce dnešních l'Equipe) a měl konkurovat závodu Paříž – Brest – zpět, který podporoval list Le Petit Journal a závodem Bordeaux – Paříž, který sponzoroval plátek Le Vélo. Tour de France se s výjimkou I. a II. světové války uskutečnil každoročně.

Dále se rozvíjely nové materiály a technický rozvoj kol. Začaly vznikat i nové směry cyklistiky, takže kola dostávala i nový význam. Závodilo se nadále na dráze i silnici a nově přibyla cyklistika horská (mountainbiking – MTB). Vzniká v 70. letech minulého století v USA, ale první stopy jsou už zaznamenány v 50. letech ve Francii (Ondráček & Hřebíčková, 2007).

Obr. 2 Rover safety 1885 (<http://www.makingthefmodernworld.org.uk>)

Boom horských kol je v podstatě velmi mladou záležitostí, ale i přesto zahýbal dějinami cyklistiky. Na začátku byl nenápadný a prozaický nápad party nadšenců, kteří se nechtěli omezovat jen na dostupné tratě, ale chtěli pokořovat nesjízdné a nedostupné stezky a cesty, což mělo za následek přizpůsobit kolo tak, aby bylo schopno zvládat náročnější terén.

Vzniká tu sport, který je ve své podstatě volnomyšlenkářský a může se rozšiřovat kamkoliv do světa. Počátky zdaleka nezačínají v 70. letech v Kalifornii, ale vojenské jednotky z počátku 19. století, takzvané Buffalo Soldiers, které v srpnu 1896 podnikla cestu z Montany do Yellowstonu a ujela tak víc jak tisíc kilometrů, aby otestovala kola pro použití v horském terénu pro armádu. Také tu jsou Francouzi z Velo Cross Club Parisien (VCCP), kteří na začátku padesátých let minulého století na předměstí Paříže provozovali horskou cyklistiku. VCCP se později dostala do Síně slávy horských kol, ale ve Francii se cyklistika na horských kolech neujala a našla svůj domov a obrovský rozvoj až o několik let později na americkém kontinentě. Také zde sehrál roli John Finleym Scott, který byl zřejmě první bikový nadšenec v USA, který už v roce 1953 sestrojil ze svého starého Schwinna kolo, které nazval Woodsie Bike a vybavil ho širokými plášti, rovnými řídítky, cantilevrovými brzdami a převody a tím předběhl dobu o dobrých dvacet let (Ondráček & Hřebíčková, 2007).

4.1.2 Revoluce horských kol

Uznání zaslouží všichni tihle průkopníci, avšak hovoříme-li o hnutí horské cyklistiky, musíme se vydat do stále slunné Kalifornie a to na začátek 70. let. Zde se dala dohromady skupina jezdců v klubu Morrow Dirt v Cupertinu, osmdesát kilometrů jižně od Marin County. Tato skupina si upravovala kola a již tehdy začala používat páčky k řazení na ovládání palcem na řidítkách a využívala i motocyklové páky bubnových brzd. Na těchto cyklistických off-roadech se objevili na několika lokálních cyklokrosové závodech koncem roku 1974, kde se utkali s budoucími, oficiálně uznávanými mountainbikovými pionýry, kteří vstoupili do historie jako zakladatelé nového cyklistického hnutí, zatímco na „prabikery“ z Cupertina se rychle zapomnělo. Jejich výtvarů si všimli cyklističtí nadšenci z Fairfaxu. Gary Fisher byl první, kdo se nechal inspirovat. V roce 1975 z blešího trhu přitáhl polorozpadlý tandem, který se chlubil masivní zadní bubnovou brzdou, a to byla vzácnost. Fisher se svým 25 kilovým „clunkerem“ (v překladu křáp, obr. 3), budil pozornost a bubnové brzdy ze starých tandemů se staly nejžádanějším obchodním artiklem v cykloprodejnách v širokém okolí. Podobně to bylo s co nejdelšími motocyklovými pákami pro dosažení dostatečného brzdného efektu. A tak první skutečně zdokumentované stopy vedou do Marin County (www.clunkers.net).

Obr. 3 Clunker 1976 s rámem Schwinn Excelsior 1941 (www.clunkers.net)

Počátky nového sportovního fenoménu byly nevinné. Spustily sice stavidla pozdějšího boomu velobyznysu, ale jeho první nositelé neměli v úmyslu nic jiného než představit novou zábavu na dvou kolech několika kamarádům a známým.

Na hoře Mt. Tamalpais u Fairfaxu se tak začaly psát oficiální dějiny horské cyklistiky. Průkopníkům k tomu posloužila třicet i více let stará kola s širokými plášti, především legendární model cruiseru Schwinn Excelsior. Ti správní lidé se paradoxně sešli v silničářském Velo Clubu Tamalpais. Vždyť uznávaní otcové MTB – Gary Fisher, Joe Breeze, Tom Ritchey a Otis Guy byli špičkovými závodníky s licenci americké cyklistické federace, na kole závodil i další ze zasloužilých Charlie Kelly.

Krásné a romantické období absolutní nezávislosti a svobody končí rokem 1981. Tuhle krásnou úvodní kapitolu uzavřel svým modelem kola Stumpjumper (obr. 4) a s ním spojeným nástupem masového prodeje horských kol Mike Sinyard, majitel společnosti Specialized. Bylo to nevyhnutelné otevření očí a počátek regulérního byznysu zvaného MTB (Hofman, 2006).

Obr. 4 Specialized Stumpjumper 1982 (<http://mombat.org>)

4.1.3 Počátky závodního mountainbikingu

Den, který se zapsal do historie jako první mountainbikový závod, byl 21. říjen 1976. To se z hory Mount Tamalpais, kterou už sice dávno pokořovali jezdci, pustili bikeři na čas v prvním oficiálním měřeném závodě. Zajímavostí je, že v některých análech je za první závod typu Repack považován až ten v pořadí druhý, který se konal o pět dní později (obr. 5). Důvodem je fakt, že Charlie Kelly, pořadatel a archivář slavného downhillu, nezachránil na obyčejném listu papíru psané kompletní výsledky premiérového sjezdu. A tak se pouze dochovalo, že nejlepšího času dosáhl Alan Bonds ze San Anselma a že to byl jediný jezdec, který během jízdy nespádl.

Druhý závod 26. října 1976 měl devět účastníků (z toho dva psy), mezi nimi i jednu ženu Wende Craggovou. Jako první se na tříkilometrové stezce s 400 m klesáním zvané Cascade Canon Fire Trail dostal pod hranici pěti minut Bob Burrowes (4:50), když nejrychlejším psem byl Bondsův Ariel (7:30) (Hofman, 2006).

R. #	Name	Start	Finish time	E. T.
	Fred	9:25	9:30:19	5:19
	Allan	9:29	9:32:19	5:19
	Bob	9:29	9:33:50	4:50
	Arial	9:27	9:34:30	7:30
	Wendy	9:31	9:36:43	5:43
	Bob Peterson	9:33	9:39:24	6:24
	Jr.	9:27	9:40:49	13:49
	Steve	9:40	9:41:53	7:53
	Jim	9:	9:51:30	

Obr. 5 Autentický záznam časů z Kellyho zápisníku z druhého závodu
(www.mtnbikehalloffame.com)

Závody s názvem „repack“ fungovaly dál a byly čím dál tím více oblíbeny. Název si získaly závody díky protišlapné brzdě starých kol (přední brzdu většinou neměla), ta byla většinou tak přetížená, že se v zadním náboji pálil mazací tuk. Po každém absolvovaném sjezdu se tak musel náboj rozebrat a znovu promazat, čemuž se říkalo „repack“ (angl. Repack = znovu utěsnit, vyměnit těsnění) (Hofman, 2006).

Závody byly vypisovány každé dva až tři týdny, a tak měly velký podíl na neustálém zdokonalování kol stavěných pro tento účel.

Gary Fisher a Joe Breeze, patřící mezi „repack-závodníky“ k nejrychlejším, přicházeli stále s novými technickými zlepšeními. Praskání trubky řídítek zabránila motocyklová řídítka, málo účinnou protišlapací brzdu zadního kola nahradil Gary bubnovými brzdami na obou kolech, uplatňují se motocyklové brzdové páky a bowdeny značky Magura. Jednoho dne Gary namontoval na svůj staříčkový bicykl přehazovačku a pětikolečko, což se brzy objevilo na většině terénních kol. Při divokých jízdách mimo cesty se nevyplácelo pouštět jednou rukou řídítka a nahmatávat páčku přehazovačky na trubce rámu. Znovu to byl Gary Fisher, kdo přišel s významnou novinkou, která se stala typickou pro horská kola – montuje na řídítka palcem ovládané řazení (<http://www.sonic.net>).

Už koncem téhož roku postavil speciální rám pro jízdu v terénu Craig Mitchell, další z dětí Marin County, který později upadl v zapomnění a sužován depresemi z neuskutečněných nebo ukradených technických nápadů spáchal v roce 1997 sebevraždu. Mitchellův rám byl postaven na zakázku pro Charlieho Kellyho z Cr-Mo ocelové slitiny 4130, vážil téměř jako silniční rámy, což bylo unikátní. Prakticky stejné rámy stavěl později Tom Ritchey a staly se základem pro sériovou výrobu.

Charlie Kelly se ujal popularizace nového trendu v cyklistice. Hodně publikuje a jeho články uveřejňované ve velkých amerických cyklistických magazínech se setkávají s nečekaným ohlasem. Popularita cyklistiky provozované „mimo cesty“ ve volné přírodě překračuje hranice kalifornského kraje Marin. Později (1981) zakládá Kelly vlastní časopis s poněkud zvláštním titulem „Fat Tire Flyer Magazine“, vycházejícím z tehdejšího označování kol do volného terénu „Fat Tire Bike“ (kolo s tlustými pneumatikami). Kelly dal také popud v roce 1977 ke stavbě speciálních rámu pro tento druh kol na zakázku. Přesvědčil svého přítele Joe Breezeho, zručného stavitele rámu, aby vyrobil prototyp. Geometrii rámu tehdy převzali z modelu Schwinn Excelsior, vyráběného v letech 1933 až 1941 a Joe se snažil

zvýšit pevnost i tuhost rámu a zároveň postavit rám co nejlehčí. První zakázkový rám speciálního kola do každého terénu byl na světě, nesl název „Breezer“ (obr. 6) a dokonale splnil představu tvůrců (vážil 17 kg) (Hofman, 2006).

Obr. 6 Breezer 1978 (<http://www.sonic.net>)

Koncem roku 1979 zakládají Fisher s Kellym vlastní obchodní firmu na prodej kol s rámy od Ritcheye. Gary přemýšlel, pod jakým názvem je uvádět na trh. stará pojmenování kol Schwinn „Clunker“, „Ballooner“ nebo „Bomber“ zavrhl, stejně i „Fat Tire Bike“. A tak uvedl do života označení zcela originální „Mountain Bike“, zkráceně MTB, které zmezinárodnilo (Hofman, 2006).

V roce 1980 se na americkém trhu začínají konečně horská kola prosazovat. Tím co byly sedmdesátá léta v USA pro kola BMX (Bicycle Moto Cross), která ostatně mají s horskými koly některé společné znaky, tak byla osmdesátá léta dominantní pro Mountain Bike. Sortiment jízdních kol v USA byl náhle obohacen o kola do každého terénu. Byly to v první řadě „Ritchey Mountain Bike“, dodávané na trh firmou Fisher/Kelly, jejichž podíl na prodeji MTB činil v začátcích plných 90 %. Jediné, co scházelo stále produkci těchto kol, byl charakter sériové výroby. Toho využívá firma Specialized k první skutečné výrobě sériových horských kol s názvem Stumpjumper. K jeho inspiraci posloužila kola Ritchey, zakoupená firmou Specialized jako vývojové vzory (www.mtnbikehalloffame.com).

Správný vítr do plachet a velkou poptávku po horských kolech v Severní Americe zachytili dva největší japonské producenti součástí jízdních kol. Firmy Shimano (1982 – první sada Deore XT) a Suntour pohotově zahájily výrobu kvalitních komponentů MTB. Široká nabídka jakostních dílů, navržených s ohledem na zvýšené zatížení při jízdách v terénu, byla důležitým mezníkem v rozvoji horské cyklistiky (Hofman, 2006).

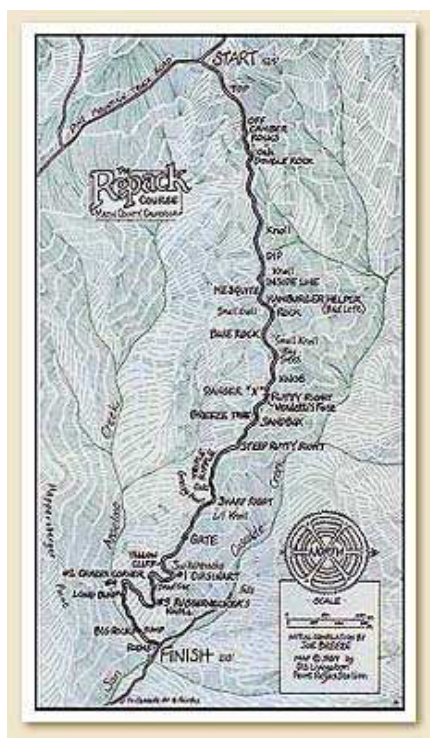
4.1.4 Repack

Žádná jiná soutěž horských kol zřejmě nebyla tak slavná jako Repack, ačkoli se už více než dvacet let nekoná. Zlaté časy prožil Repack v letech 1976 – 1979, kdy se uspořádalo celkem 22 závodů. Traťovým rekordmanem je dodnes legendární Gary Fisher, který dosáhl v 7. dílu času 4:22,14 min (5. prosince 1976). Právě na těchto závodech se poprvé objevil Joe Breeze na svém Breezeru nebo Gary Fisher na Ritchey Mountain Bike. Jednoznačným rekordmanem se stal Joe Breeze, který uplatnil skvělou kondici ze silničních závodů a proměnil ji v deset vítězství.

První fáze historie Repacku skončila v lednu 1979 díky jednomu chamtivému závodníkovi, který si zlomil zápěstí a následně chtěl vysoudit bolestné na televizní společnosti, jejíž v jedné zatáčce nešikovně postavené vozidlo mu údajně mělo způsobit pád. To otrávil natolik Charlie Kellyho, že se dál distancoval od pořádání dalších závodů.

O obnovení Repacku (obr. 7) se postaral a zasloužil Gary Fischer, a to v letech 1983 a 1984, kdy se závod stal prvním sjezdovým podnikem zařazeným do seriálu Norba.

To byl však epitaf legendárního downhillu a psal se datum 19. května 1984 (www.clunkers.net).

Obr. 7 Mapka tratě Repacku z roku 1984, jejíž autorem byl Joe Breeze
(www.mtnbikehalloffame.com)

Roku 1977 se konal v září v Marin County první zaznamenaný závod v cross-country (tehdy mu ještě říkali Enduro), jehož závěrečná část kopírovala trať Repacku. V jeho historii je označen jako sjezd č. 13 a účastníkům byl měřen downhillový čas s letným startem. Iniciátorem a také vítězem premiérového XC se stal Alan Bonds.

V říjnu postavil Joe Breeze v Mill Valley svůj první prototypový rám označený JBX1. Kopíroval geometrii starého Schwinna, ale byl svařen z lehkých chrommolybdenových trubek, do té doby užívaných jen pro závodní silniční kola. Aby zajistil dostatečnou pevnost, navařil na rám masivní výztuhu táhnoucí se od hlavové trubky až po zadní vidlici a také výztuhu přední vidlice. Obavy z důsledků drsného zacházení byly veliké. Kolo vážilo sice více než 16 kilogramů, což stále bylo o 5 kg méně než Fischerův nejlehčí cruiser.

Charlie Cunningham, jeden z prvních lidí uvedených do MTB Síně slávy v Kalifornii, zkonstruoval roku 1978 první horské kolo za pomoci hliníkových oversize trubek. Kolo bylo dále vybaveno dalšími revolučními komponenty – jednopřevodník s magnéziovo – titanovým

vodítkem řetězu, na zakázku vyrobené volnoběžné kolečko, magnéziový představec a specificky závodně laděné oblouky řídítek. Celé kolo vážilo jen 12 kilogramů.

Do popředí se také dostává bývalý motocyklový šampión Mert Lawwill se svým mechanikem Terryem Knightem. Ti spolu s bratry Koskovými nabízeli terénní kola Pro Cruiser s bubnovými brzdami, bikrosovémi řídítky, pěti převody a výztuhou od spodní k horní rámové trubce. Prodávala se za 400 dolarů a spousta lidí je považuje za vůbec první sériově vyráběná horská kola, jejichž rozlet zastavila až v Asii zadaná masová výroba kol Specialized (Hofman, 2006).

V roce 1979 vzniká firma MountainBikes, kterou zakládá Gary Fischer s Charliem Kellym. Firma prosperovala do roku 1982, osudným se jí stalo, že páni dlouho bez výsledku žádali o ochrannou známku, ale bohužel se ji nedočkali a právě v roce 1982 přišel Mike Sinyard, majitel firmy Specialized a koupil si několik ráků, které posléze poslal do Japonska a nechal je okopírovat. Ráky začal prodávat pod vlastní značkou za příznivější cenu (<http://www.sonic.net>).

V roce 1980 Suntour uvádí na trh indexové řazení a přehazovačku Mighty. Řadící páčka ovládaná palcem i zadní měnič převodů byly velmi oblíbené na prvních horských kolech. Suntour vůbec patřil k pokrokovým firmám v cyklistickém terénu a nakrátko předběhl i Shimano.

Veletrh v Long Beach v září 1981 byl svědkem prezentace prvních sériových horských kol za přijatelnou cenu pod tisíc dolarů. Byl to jednak legendární Specialized Stumpjumper, vyrobený v Japonsku a také kolo Univega Alpina Pro také vyrobené v zemi vycházejícího slunce. Stumpjumper přišel na 750 dolarů oproti Alpine Pro, které bylo o něco levnější a vyšlo na 695 dolarů. V příštích dvou letech se těchto kol prodaly tisíce kusů.

Richard Cunningham, současný šéfredaktor časopisu Mountain Bike Action, založil značku Mantis, která v pozdějších letech sehrála ve vývoji horského kola, zvláště na poli odpružení, významnou roli (Hofman, 2006).

4.1.5 Průnik horských kol na celosvětový trh

První polovina osmdesátých let přináší pro horskou cyklistiku obrovský rozmach. Kdo okusil z mountain bikingu, nepochybuje o jeho možnostech a velké budoucnosti. Ale ještě bude muset urazit dlouhou cestu na vrchol, protože s výjimkou japonského Shimana stále velké firmy na trhu neberou vážně nástup mountain bikingu. Období prvních česko-slovenských styků s novým fenoménem terénní cyklistiky přichází jak jinak, než skrze cyklokros.

S rokem 1982 začínají být horská kola brána skutečně vážně. Japonské Shimano představuje první kompletní komponentovou sadu určenou pro MTB, která dostala název Deore, pojem proplétající se historií horské cyklistiky posledního čtvrtstoletí.

Schwinn, který svými excelsiory celé bikové šílenství odstartoval, se také opět ozval a přichází na trh s novým modelem. Předvedl první kolo do každého terénu určené pro široké masy. Model dostal název Sidewinder a prodával se za pouhých 250 dolarů (www.recycle.com).

V Marin County vzniká společnost WTB (Wilderness Trail Bikes), která má na další vývoj MTB obrovský vliv. Zabývá se hlavně v oblasti speciálních komponentů pro horská kola (<http://www.sonic.net>).

Na události docela bohatý rok završuje v Kalifornii konaný premiérový ročník závodu Rockhopper, průkopník cross-country, první masově populární XC závod (<http://www.usacycling.org>).

Japonci byli nejrychlejší a vzali příležitost, jak se říká za „pačesy“. Pustili se do výroby počátkem 80. let, avšak sami představitelé firmy Shimano považují za skutečný počátek produkce bikových součástí až sadu Deore XT, která vyšla na povrch roku 1986.

Trvalo čtyři roky, než japonští konstruktéři vytvořili přesně to, co bikeři potřebovali, původní Deore však položilo nezbytný základ. Zajímavá je historie volby názvu pro revoluční sérii. Nová cykloturistická řada měla nést název Gold (zlato), jenomže ten už byl zaregistrován. A tak vývojový inženýr v Osace zavolal francouzskému zástupci Shimana,

panu Bertinovi a požádal ho o francouzský výraz pro zlato. De l'Ore však zkomolil na Deore, a tak už to zůstalo (<http://cs.wikipedia.org>).

V průběhu veletrhu jízdních kol v New Yorku na podzim 1983 je oznámeno zformování organizace NORBA (National Off-Road Bicycle Association), první oficiální instituce podporující mountainbiking, především závodní. Však také v téže roce zakládá Specialized první profesionální MTB tým.

SunTour nechce být moc pozadu a odpovídá na rok starý počín konkurence Shimano. Přináší speciální horské komponenty, zatím nezařazené do kompletní sady (Hofman, 2006).

4.1.5.1 První asociace

Iniciátorem založení průkopnické organizace byl Glen Odell, který také stál v jejím čele až do roku 1986, kdy se NORBA stala součástí americké cyklistické federace USA Cycling. Mezi zakládajícími členy asociace byli pochopitelně pionýři z Marin County - pořadatel legendárního Repacku Charlie Kelly jako dlouholetý předseda její soutěžní komise, Joe Breeze, který vlastnoručně nakreslil první logo (obr. 8) a prosadil zachování základního pravidla závodů XC o vyloučení cizí technické pomoci či Gary Fischer, sám úspěšný závodník a promotér vlastního profesionálního týmu.

NORBA jako první vytvořila model pohárového seriálu složeného z několika závodů, v dřevních dobách hodnocených společně pro sjezd i cross-country a dala základ pravidlům (26'' kola, délka okruhů a podíl terénu, závodníci odkázání na vlastnoruční opravy defektů).

Díky asociaci NORBA se uskutečnily první závody, jež vedly k postupnému zakládání profesionálních MTB stájí. Začala probíhat sportovní porovnávání amerických a evropských kvalit jezdců na mezinárodním poli. Tím se začaly pořádat i první závody série Světového poháru a také první Mistrovství světa.

V prvním roce své existence sdružovala NORBA 112 členů, v dobách největšího rozmachu závodního MTB v polovině 90. let se již skládala z 29 000 držitelů licence a závodní kalendář obsahoval více než tisícovku podniků. Byly to zlaté časy horské cyklistiky. Ale mělo přijít těžké období. Jestliže v roce 1995 činila celková dotace na cenách

astronomických 430 000 dolarů, pak o osm let později se NORBA National Championship Series odehrála zcela bez finančních odměn a v roce 2006 se nikoliv poprvé, na území USA nekonal jediný podnik Světového poháru. NORBA ale žije dál a těší se v lepší zítřky (<http://www.usacycling.org>).

Obr. 8 Logo asociace NORBA (<http://en.wikipedia.org/wiki/NORBA>)

Dámské pohlaví nechtělo být pozadu. A tak z popudu první skutečné profesionálky a mnohonásobné mistryně USA Jacquie Phelanové, manželky Charlieho Cunninghama (WTB), vzniká roku 1984 asociace Women's Mountain Bike & Tea Society (WOMBATS – anglicky vombat, samice australského vačnatce), jinak celý překlad volně „dámské společenství horského kola a čaje“, s cílem vytvořit síť příznivkyň MTB, více příležitostí pro hledání partnerek pro společné vyjížděky, zlepšování jezdecké techniky na speciálně organizovaných kempech a obecně prosazování ženského aspektu v horské cyklistice (www.wombats.org).

Na francouzské Riviéře se konal první ročník Roc d'Azur, v současnosti jedno ze dvou největších evropských bike festivalů. Roku 1984 zde přivítal pořadatel Stephan Hauvrette pouhých sedm účastníků, dvacet let poté tradičně v říjnovém termínu přijíždí více než 14 000 bikerů.

A s rokem 1984 přichází i první kolo od dnes už kultovní značky Cannondale. Cannondale vyrábí model Mountain. Byl postaven na hliníkovém rámu a vycházel z konceptu kol různých průměrů, kdy zadní mělo 24" a přední kolo 26".

Taky v tomto roce vylézá na povrch první prehistorické bikové odpružení, s kterým přichází motorkář a letecký inženýr Dan Hanebrink. Navrhl a postavil odpružený rám

Shocker, po vzoru motocyklové kyvky. Sám závodil a také v roce 1985 vytvořil první rychlostní rekord na horském kole, který činil úctyhodných 121 km/h (Hofman, 2006).

Do podzimu roku 1984 vede první, redakcí Vela zmapovaná stopa horského kola v tehdejší Československu. Na soustředění cyklokrosové reprezentace na Jičínsku před mistrovstvím světa v Mnichově dorazila také skupina Američanů a jejich mechanik si s sebou přivezl horské kolo Specialized Stumpjumper.

Dlouhé a těžké kolo způsobilo mezi domácími cyklokrosaři rozruch. Američané uspořádali improvizovanou přednášku o MTB a mezi posluchači tehdy byli i Miloslav Kvasnička, Ondřej Glajza, Peter Hric, Radovan Fořt či Martin Raufer, budoucí špičkoví bikeři (www.ceskysvazcyklistiky.cz).

Roku 1985 na scénu přichází opět velký guru Gary Fischer. Začal spolupracovat s inženýry Shimana na vývoji indexového řazení, které Japonci v tomto roce představují v rámci silniční sady Dura-Ace (Hofman, 2006).

Ročník 1985 byl velmi úspěšný pro Jacquie Phelanovou, která získala potřetí v řadě titul NORBA Championships a Fisherův jezdec Joe Muray ve své první sezóně, kdy používal pedály s klipsnami, vyhrává dvanáct závodů seriálu NORBA v řadě, což je dosud nepřekonaný rekord (www.wombats.org).

V kalifornských Mammoth mountains se koná první ročník atraktivního sjezdu Kamikaze downhill, kde rychlost a odvaha dává zapomenout na brzdy (656 výškových metrů na 5,5 km, úseky s maximální rychlostí až 95 km/h). Sjezd se jel na otevřených šotolinových úsecích. Takový býval downhill ve svých počátcích – rychlý, ale ne příliš technický (<http://www.usacycling.org>).

Shimano oficiálně prezentuje roku 1986 systém SIS, prakticky souběžně přišel s indexovým řazením i další japonský výrobce – Suntour. SIS je jednou z technických vymožeností nové sady Shimano Deore XT považované za skutečně revoluční, první opravdu speciální komponentní řadu pro MTB, která odstartovala nebývalý rozmach horské cyklistiky (<http://cs.wikipedia.org>).

4.1.6 Zlaté časy horské cyklistiky

Mountainbiking prožívá na přelomu posledních dvou desetiletí milénia ohromný boom. Je to bez pochyb zlatý věk horské cyklistiky. Z poněkud výstřední kratochvíle se stala nepochybně masová zábava bez hranic.

Na cyklistické výstavě v roce 1988 na Long Beach byl představen prototyp celoodpruženého horského kola Kestrel Nitro. Bylo to vůbec poprvé, co veřejnost mohla vidět celoodpružené kolo (toto kolo bylo v roce 2001 u příležitosti čtvrtstoletí MTB vyhlášeno časopisem Mountain bike za druhé nejdůležitější kolo v celé historii).

Na scénu přichází chicagský výrobce SRAM Corporation. Nová firma přišla se svým pilotním produktem Grip Shift, zprvu určeným pro silniční a triatlonová kola. Začal velký souboj mezi Sramem a japonským gigantem Shimano.

Rozvoj horské cyklistiky byl spjat s extrémním nárůstem pohybu bikerů v terénu, a to přinášelo potíže. Dochází ke střetům s ochránci přírody, ale i dalšími uživateli stezek, pěšími a jezdci na koních. Díky těmto problémům vzniká na jaře 1988 organizace IMBA (International Mountain Bicycling Association) pečující o rozvoj cyklostezek a obecně o nezávodní mountainbiking. IMBA nejenže pečuje o stezky, ale působí také v oblasti osvěty pro ohleduplný přístup bikerů k přírodě a zároveň prezentuje veřejnosti mountainbiking jako k životnímu prostředí šetrný druh sportu (Hofman, 2006).

Na evropské půdě se také koná neoficiální mistrovství světa, a to konkrétně vešvýcarské Crans Montaně, kde vítězí v cross-country Američané Mike Kloser a Sara Ballantyneová.

V témže roce vzniká na evropské půdě seriál Grundig Cup, zárodek budoucího Světového poháru. V obou závodech vévodili Američané Mike Kloser a Sara Ballantyneová. Starý kontinent tak zasáhl velkým podílem do vývoje závodního MTB (<http://www.usacycling.org>).

Na Aljašce se toho roku koná oficiálně poprvé závod Iditabike na horských kolech na 200 mil zasněženou a zamrzlou krajinou. Vítězi se opět stávají staří známý Mike Kloser a Sara Ballantyneová (<http://en.wikipedia.org>).

Italská firma Campagnolo chce nabourat v roce 1989 neotřesitelnou pozici Shimana, a tak přichází se svou první MTB sadou. Nenašlo se však mnoho výrobců kol, kteří sady Campagnolo na své modely montovali, převážně to byly domácí značky jako Pinarello, Cinelli nebo Scapin. V polovině 90. let se Campagnolo z prostředí horských kol stáhlo a ukončilo také výrobu MTB ráfků (Hofman, 2006).

Shimano dále nerušeně produkuje své výrobky a přichází s legendárními řadicími páčkami Rapid Fire, náběhy zubů na převodnicích s názvem SuperGlide, sedmi rychlostní kazetu a především historicky první nášlapné pedály SPD (Shimano Pedaling Dynamics) se zarážkami zapuštěnými v podrážce, což umožnilo volnou chůzi terénem při zachování všech výhod pevného spojení tretry s pedálem (<http://en.wikipedia.org>).

Překotný vývoj také prodělalo přední odpružení. Na základě návrhu Paula Turnera vyrobí jeho společnost RockShox a firma DiaCompe první model odpružené vidlice RockShox RS-1, která se objevuje na trhu za 350 dolarů (Hofman, 2006).

Na českém trhu se vyrobilo první české horské kolo. Model Terry ze sobotínského Velamosu byl označen jako ATB (All Terrain Bike). Horské kolo vyvíjeli na přelomu 80. a 90. let také v rokycanském Favoritu, ale do výroby se nikdy nedostalo.

Začaly se objevovat další horská kola v českých prodejnách z dovozu, často jen bezejmenná (<http://cs.wikipedia.org>).

Petr Marek se svými spolupracovníky našel odpovídající zázemí pro rodící se sportovní odvětví v Krkonoších. Špindlerův Mlýn se stal „mekkou“ horské cyklistiky u nás, hlavní přičinění na tom má Jaroslav Šípka a jeho pořadatelský tým. V sobotu 16. června 1990 se v areálu Svatý Petr zrodil první závod MTB na našem území. Posloužila k tomu trať jen 600 metrů dlouhá s několika zatáčkami na velmi malém prostoru. V září na totožném místě, ale už na standardně náročné XC trati, se konalo neoficiální mistrovství ČSFR, kde se stal vítězem Miloslav Kvasnička. Trať zůstala nedotčena i pro evropský šampionát, který se zde konal o pět let později (www.ceskovazcyklistiky.cz).

Jako první ze sériových výrobců montují na svá kola roku 1990 vidlice Rock Shox Schwinn, Gary Fischer a Specialized. Zakladatel značky Manitou, Doug Bradbury přichází na trh s vidlicí, která vážila pod 1,5 kg, což byla na tehdejší dobu velice slušná hodnota (Hofman, 2006).

Na scénu přichází další důležitá persóna mountainbikingu Horst Leitner. Významně ovlivnil vývoj odpružení v branži a už v roce 1985 vytvořil koncept zadního odpružení pod hlavičkou vlastní firmy AMP Research vyznačující se minimálním vlivem na průběh šlapání. Jeho představení si ale nechal až o pět let déle, kdy ho představil v roce 1990 spolu s neotřelou koncepcí paralelogramové vidlice. Licenci Horst Linku odkoupila řada výrobců, především Specialized na svém modelu FSR.

V tomto roce se zrodila další přelomová novinka – Ahead hlavové složení, s kterým přišel John Rader. Cannondale přichází s odpruženým rámem postaveném na pevné vidlici pod názvem ES 2000, aby rok na to přišel se zadním odpružením téže konstrukce na modelu Delta V 1000 již s vlastní koncepcí přední odpružené vidlice Headshok. Suntour přináší na trh elektronicky ovládané řazení systému BEAST (Browning Electronic Accu-Shift Transmission), napájené baterií a vyrobené v licenci firmy Browning jako varianta MTB sady XC Pro. Systém se objevil jen na několika málo kolech (Hofman, 2006).

Shimano představuje roku 1991 top sadu XTR pro top jezdce, kde R v názvu jednoznačně napovídá o určení – racing (závodní). XTR si připisuje primát – je první komponentovou MTB sadou nabízející osm pastorků, tedy dohromady 24 převodů(<http://cs.wikipedia.org>).

Novinkou jsou i páčky Rapid Fire Plus nebo převodníky s ozubením jednotlivých pil 28/38/48 a 26/36/46. Gary Fisher uvedl svůj model RS-1 vybavený přední odpruženou paralelogramovou vidlicí Merta Lawwila, elastomerovým tlumičem a především na tu dobu ještě zcela neobvyklými kotoučovými, mechanicky ovládanými brzdami (Hofman, 2006).

Firma Mountain Cycle představuje model, který ve vývoji ovlivnil mnohé další celoodpružená kola - zdvih kolem osmi centimetrů zadního tlumiče, rámový monocoque, nosník sedlovky, čep umístěný vysoko vpředu či upsidedown vidlice a kotoučové brzdy, obojí vlastní produkce.

Na prvním ročníku Tour VTT (horská verze slavné Tour de France) vítězí Alain Daniel (<http://cs.wikipedia.org>).

První regulérní mistrovství Československa, kde jinde než ve Špindlerově Mlýně, ovládl v XC Peter Hric, čerstvý vítěz Grundig Cupu, a ve sjezdu nejvýš vystoupal Jiří Sekera. V italském Il Cioca se v říjnu konalo mistrovství světa MTB a na něm mělo historicky

premiérovou účast Československo. Do této doby silničářka Eva Orvošová ve svém úplně prvním závodě MTB na kole Marin z francouzské půjčovny získala stříbro. Miloslav Kvasnička dojel v cross-country čtrnáctý a jako jediný z našich dokončil i sjezd na 90. místě (www.ceskysvazcyklistiky.cz).

Rok 1992 zahájilo Shimano uvedení projektu Ride Light, to byl pro rozvoj MTB další velký krok. Motto nabídnout komfort jízdy co nejširším masám uvádí sady Deore LX a STX. RockShox představuje modely Mag 20 s nastavitelnou kompresí a Mag 30 s magnéziiovými nohami. Manitou se neuvěřitelně dostává na celých 50 milimetrů se svou technologií odpružení. Cannondale dává do prodeje již zmiňované vidlice Headshok, exklusivní řešení předního odpružení, které jde jinou cestou než ostatní výrobci. Dan Hanebrink zkonstruoval vidlici, která s dobovými úpravami výborně funguje i v dnešní době. Vidlice s pevnými nohami a vzduchovým tlumičem, který má uložený v hlavové trubce. Na firmu Schwinn přišla krize a oznamuje bankrot. A to Schwinn svými cruisery celou bikovou evoluci odstartoval. Legenda končí spolu s dalšími firmami Mongoose a GT pod křídly koncernu Pacific Cycles (Hofman, 2006).

V Mammoth Mountain se poprvé koná downhill Reebok Eliminator, bláznivý vyřazovací závod dvojic, zařazený do severoamerického seriálu Norba (<http://www.usacycling.org>).

Začíná zrod domácích sériových značek, které si své produkty zadávají v Asii. Tímto rokem přichází na trh firmy jako Olpran, Reta, Partner, o rok později Fort, Author, Amulet a k nim se připojují ještě další domácí firmy, které však rámy konstruuji u nás a jsou to třeba Šírer, Štěrbá, RB, Duratec, Schmier nebo Bareš (<http://cs.wikipedia.org>).

V sérii Grundig Cupu roku 1993 obsazuje Slovák Peter Hric třetí místo. Kongres Mezinárodního olympijského výboru rozhodl o přijetí crosscountry za olympijský sport se zařazením do programu OH 1996 v Atlantě (www.mtbs.cz).

Další z primátů si připsuje firma Specialized, ta totiž jako první roku 1993 spouští bikové webové stránky. Firmu Garyho Fishera pohlcuje 9. dubna společnost Trek Bicycle Corporation.

Na jarní výstavě Sport Prague 1994 se prezentuje nový český výrobce pružících segmentů značky Kangaroo, který proslul především odpruženými vidlicemi, s nimiž prorazil

i na zahraničním trhu. Do jeho sortimentu patřily i odpružené sedlovky, představce, tlumiče ataké toho času obdivovaný celoodpružený rám Red Soil (Hofman, 2006).

Světový pohár se přemísťuje poprvé mimo dva tradiční kontinenty, představuje se v australském Cairns. Zde fantasticky zajel silničář a cyklokrošař Pavel Elšnic, prakticky nováček mezi bikery, který v podstatě do Austrálie dostal pozvánku za odměnu od mezinárodního týmu Diamond Back za umístění na osmé příčce v etapovém závodě ve Švýcarsku. Zajel zde třetí místo, které bude ještě znamenat dlouho nejlepší výsledek v historii českého cross – country (www.mtbs.cz).

Na scénu přichází nový tým Volvo-Cannondale coby symbol nástupu silného mimo cyklistického sponzora. Kroky Volva následují i další automobilky jako BMW (ProFlex), Volkswagen (Trek), Subaru (Specialized), Saab (Gary Fisher) či Toyota (Schwinn).

Neslavný primát si připisuje Dán Lenine Kristensen, který byl přichycen jako první na dopingovém hřišti ve světě tlustých pláštů. Shimano prezentuje na jaře roku 1995 nový systém brzd u sady XTR, která obsahovala vodorovný tah s paralelogramem - V-brakes stanovuje tak nový standard ráfkového brzdění před definitivním nástupem brzd kotoučových.

Trek Corporation pokračuje v pohlcování značek, po Gary Fischerovi získává pod svou hlavičku i Keitha Bontragera a Garyho Kleina (Hofman, 2006).

Značka Morami pod Českou společností Mora Moravia vstupuje do světa titanových rámců. Uplatňuje dlouhodobé zkušenosti se zpracováním kosmického materiálu v rámci leteckého programu. K výrobě společnost přivádí náhoda, kde na výstavě leteckých technologií oslovují zvědové z bikové firmy Sunn českou firmu. Zadávají ji zakázku na výrobu dvou set titanových párů klik a posléze i na rámy pro francouzský tým Sunn.

Čtvrtek 17. srpna 1995 nám přináší slavnostní zahájení ME ve Špindlerově Mlýně (Hofman, 2006).

Česká republika je teprve čtvrtou zemí, která pořádá šampionát starého kontinentu. V závodě juniorek lyžařka Růžena Randáková obsadila 3. místo a v ženském XC získává cenný kov stejné hodnoty tehdy 22letá Kateřina Neumannová. Mezi veterány bral downhillový titul povoláním filmový kaskadér Eric Barone, který krátce před ME vytvořil světový rychlostní rekord na MTB na ledovci Les Arcs (193, 48 km/h). Druhé místo bral František Mrázek. V neoficiální soutěži paralelního sjezdu prohrává až ve finálové jízdě a je nutno podotknout,

že už zde jsou kořeny věhlasné české fourcrossové školy. Mistrovství světa v Kirchzartenu se konalo v září a juniorka Kateřina Hanušová získala v XC Česku historicky první světovou MTB medaili, která měla stříbrnou hodnotu. Tím si Česká reprezentace definitivně zajišťuje účast na olympiádě (<http://www.author.cz>).

Značka Hanebrink zkonstruuje roku 1996 první dvoukorunkovou vidlici se zdvihem 150 mm, GT představuje první termoplastový kompozitový MTB rám.

Také opět přichází očekávaná olympijská premiéra v Atlantě. Provází ji však zklamání z podoby tratě a pro Čechy také z výsledků reprezentantů. Fořt v obrovském vedru dokončuje na 24. místě, Neumannová hned po startu padá a dokončuje na 18. a Hanušová na 19. místě (<http://www.author.cz>).

4.1.7 Krize horské cyklistiky

Horská cyklistika začíná procházet krizí a začíná procitnutí a zjištění, že nic nepůjde samo jako v průkopnických dobách. MTB se musí postavit na vlastní nohy a obhájit si svou rychle a snadno získanou pozici. Finanční krize horské cyklistiky je na vrcholu, na denním pořádku jsou oznámení o prodeích a bankrotech. Asijští výrobci ovládají věhlasné značky a mají pevnou půdu pod nohama. V každém případě čím blíže současnosti, tím méně zásadních milníků a o to více drobných krůčků.

A tak zůstává nezodpovězená otázka. Kam až může ve své masovosti a posedlosti technickými finesami někdejší výstřední záliba hippie na podomácku upravených klunkerech dojít?

Eurobike 1997 sebou přinesl dvě mimořádné novinky, Francouzská společnost EGS předvádí systém řazení Synchroshift, jemuž stačí k ovládání obou měničů převodů pouze jedna otočná rukojeť. Dochází k optimalizace volby převodů, zcela odbouráno je křížení řetězu. Je to svým způsobem geniální řešení, vhodné především pro méně zkušené jezdce, ale bohužel se tento francouzský nápad neujal. Firma K2 na veletrhu předvedla tlumič Smart Shock2, u jeho vývoje využila zkušenosti z výroby piezoelektricky tlumených lyží

a snowboardů. Podstata byla v elektronicky řídicí jednotce integrované v předním i zadním tlumiči. Zde by jsme mohli hledat kořeny budoucích inteligentních pružení.

Také Shimano má přichystáno překvapení. Předvádí prezentaci novinek na následující sezonu a u top sady XTR se objevila přehazovačka s inverzní pružinou označující se Rapid Rise, je ovládaná kromě páček pod řídítky také „dálkově“ na koncích nastavců (rohů). Princip se maximálně přibližuje potřebám závodníků, kteří využívali možnost zařazení o více pastorků směrem dolů, na těžší převod (Hofman, 2006).

Další velké pohlcení obstarala americká firma Sram Corporation, která spolkla svého německého konkurenta Sachs Bicycle Components. Díky tomuto tahu se americká společnost dostává blíže k evropskému trhu.

V květnu se jede v České republice premiéra Světového poháru MTB, a kde jinde, než ve Špindlerově Mlýně (Hofman, 2006).

Koncem roku 1998 Shimano představuje další porci svých inovací modelových řad na sezónu 1999 a chystá se bikerům nabídnout kazetu s devíti pastorky v sadách XTR a Deore XT. Špindlerův Mlýn opět hostí evropský šampionát a největší radost nám dělá v paralelním slalomu Michal Maroši, který získal zlatou medaili (www.mtbs.cz).

Cannondale přichází roku 1999 s revolučním kolem, jedná se o celoodpružený karbonovým rám Raven s jednonohou vidlicí Letfy (obr. 9), která udivuje kolemjdoucí dodnes (Hofman, 2006).

Obr. 9 Celoodpružený karbonový rám Cannondale Raven s vidlicí Lefty
(<http://www.pinkbike.com>)

Světová špička ve výrobě komponentů Shimano rozšířila i své působení na trhu a přináší hydraulické kotoučové brzdy v rámci sady Deore XT. Další změnou je zcela nová sada, kvalitativně pod LX, z úcty k tradici dostává název Deore a nahrazuje dosavadního vládce střední třídy STX-RC. Novinkou je také technologie dutých kovaných klik Hollowtech u sad XT, LX a Deore přinášející znatelný posun v tuhosti (<http://cs.wikipedia.org>).

Z jara se u nás poprvé koná nejmasovější biková akce v podobě maratónu Autor Král Šumavy. Ve světovém poháru v disciplíně dual obsazuje Michal Maroši šestou příčku a pokládá další laťku českého mountainbikingu, kdy toto celkové umístění v nejprestižnějším seriálu je zatím nejlepší výkon z českých řad (<http://www.author.cz>).

Bike Festival Lago di Garda představuje přesně 1. května 2000 německá firma Bionicon ojedinělé propojení vzduchových systémů tlumiče a vidlice v jeden obvod. Důvod? Stiskem páčky se přepustí vzduch z vidlice do tlumiče. Sníží se přední zdvih, přitvrdí chod zadního, takže i vysokozdvihové enduro snadno šplhá na kopec a naopak na vrcholu dalším stiskem páčky stačí jen vyrovnat tlaky a kolo je připraveno podat plnohodnotný výkon ve sjezdu (Hofman, 2006).

Druhé Olympijské hry s účastí MTB zavítaly do Sydney. Vítězkou v ženské kategorii se stává Paola Pezzová a v mužích Miguel Martinez (<http://cs.wikipedia.org>).

Zásadní roli roku 2001 sehrává Gary Fischer v propagaci 29'' kol pro MTB, kola se vyznačují především větší průchodností terénem. Při letní prezentaci značek Trek a Gary Fischer na příští sezónu představuje novinářům hned dva modely, nejvyšší hardtaily (pevný rám s odpruženou přední vidlicí) Mt. Tam a Supercaliber (Hofman, 2006).

Manitou se prezentuje systémem tlumení SPV, jenž podobně jako ostatní eliminuje vliv šlapání na funkci tlumení. Následuje Specialized Epic se svým tlumičem Brain, který vzniká ve spolupráci s Foxem, a ten zase brzy představí vlastní koncepci Pro Pedal. Nyní mají i sportovně ladění bikeři o mnoho důvodů víc přemýšlet nad chytrými tlumiči i vidlicemi, posunují totiž možnosti terénní techniky o mílový krok kupředu (<http://cs.wikipedia.org>).

Další značky ohlašují bankrot. GT a Schwinn byly skoupeny koncernem Pacific Cycle. Rozpadají se závodní megatýmy Sunn, GT a další rok i Volvo-Cannondale. Světový pohár postrádal stabilního titulárního sponzora, klesá počet závodů, chybějí zájemci o pořadatelství vrcholných závodů. A tak špičkoví bikeři přechází za lepšími podmínkami k silniční cyklistice (Hofman, 2006).

4.1.8 Současný mountainbiking

V únoru 2002 přichází šokující informace, že společnost Sram pohltila RockShox. Shimano uvolňuje informaci o překvapivém a revolučním počínu, tím je řadicí systém Dual Control s integrovanými řadícími a brzdovými pákami v rámci inovované sady XTR. Řazení nebudilo ze začátku důvěru, ale později se dostává do čtyř nejvyšších komponentových sad. Příznivější odezvu nalézají u nového XTR kliky systému Hollowtech II s integrovanou oversize osou a ložisky vysazenými vně rámu.

Průvan způsobuje náhrada za disciplínu dual. Zavádí se formát čtyř jezdců v jedné dráze a vzniká tak nová disciplína s názvem fourcross (4x) a UCI ji zařazuje hned oficiálně na pořad Světového poháru i Mistrovství světa. Hned na premiéře Mistrovství světa Michal Prokop obsadil 4. místo a jako prvního českého bika vůbec ho angažuje zahraniční tým Be One.

S rokem 2003 kompozit zcela ovládá techniku nejen na poli materiálů používaných na výrobu rámu, ale komponentů kol vůbec. Sram reaguje na o rok dříve představené řazení Dual Control uvedený firmou Shimano, jinak specialista na otočnou rukojeť, s řadícími páčkami, donedávna japonskou doménou. Experti alternativu s označením Impulse Technology Triggers, začleněnou v rámci sady Sram X0, zařazují hodně vysoko, mnohdy dokonce výš, jak dlouhými léty ověřenou klasiku z Osaky (Hofman, 2006).

Mistrovství světa ze švýcarského Lugana bylo velmi úspěšné pro české barvy. Stává se tak v pátek 5. září 2003. Po poledni na sebe obléká duhový trikot junior Jaroslav Kulhavý v cross-country a pár hodin po něm v disciplíně fourcross poráží ve finále hned tři Američany Michal Prokop, a tak jako pár hodin před ním Jaroslav Kulhavý, přijímá na svůj krk zlatou medaili (www.ceskysvazcyklistiky.cz).

Stále narůstají zdvihy u XC fullů, tzv. enduro biků. Shimano reaguje na přicházející trend trhu a na začátku roku 2004 uvádí komponentovou řadu Hone určenou speciálně právě pro enduro kola. Sram pohlcuje přesně 1. března výrobce brzd Avid, čímž kompletuje konkurenceschopnost Shimanu, ovládající společnosti Sachs, RockShox a Truvativ (Hofman, 2006).

Rok 2005 přichystal změnu v závodním cross-country, kdy mountainbiková UCI posvěcuje zavedení mechanických dep v závodech cross-country. Nenaplnují se ani názory, že závodníci z finančně zajištěnějších týmů budou ve výhodě (<http://cs.wikipedia.org>).

Na výstavě Eurobike se představuje domácí FS kreace German a přináší další příspěvek k rozvoji v elektronicky ovládaném zadním odpružení. Jezdec si může na displeji umístěném na řídítkách volit mezi režimem pružení zavřeného, plně otevřeného a automatického. Automatika přitom udržuje pérování tuhé, s nárazem se na několik vteřin otevírá a pokud nedojde k dalšímu impulsu od terénu, opět se uzavírá (Hofman, 2006).

S rokem 2006 si Julien Absalon a Gunn Rita Dahleová připisují hatrick na MS XC 2006 na Novém Zélandu. Šampionát se zde koná poprvé a České republice přináší pokračování zlaté série našeho MTB, nyní už čtyřletá, především díky fourcrossové výjimečnosti. Na podiu můžeme na ráz sledovat při závěrečném hodnocení Světového poháru dva Čechy, prvního Michala Prokopa a třetího Kamila Tatarkoviče (www.mtbs.cz).

V roce 30. výročí mountainbikingu se Shimano vytahuje s inovovanou sadou XTR, ale je to spíše designová záležitost. Pár týdnů od data třicetiletého jubilea, kdy se konal v Kalifornii první závod Repack, navštívuje Českou republiku Gary Fisher. O několik dní později se v kalifornském Mill Valley, bydlišti legendárního Joe Breeze, na místním filmovém festivalu, koná premiéra dokumentu Klunkerz jako pocta pionýrům mountainbikingu (Hofman, 2006).

Technika postupuje dále a kola dostávají různé rozměry, tvary a technické zlepšování. Česká republika dosáhla na největší úspěch v roce 2010, kdy na Mistrovství světa konaném v Kanadě ve středisku Mont Sainte-Anne dosahuje naše reprezentace na nejlepší umístění. Historického druhého místa se na tomto podniku dočkal Jaroslav Kulhavý, který skončil fantasticky druhý za Španělem J. A. Hermidou. A to už naše štafeta měla bronzové medaile. Velké úspěchy potvrdil i český fourcross. Stříbrnou medaili získala Jana Horáková a bronz Romana Labounková a v mužích zazářil Tomáš Slavík, který lišácky přespurtoval Australana J. Gravese a za ním dojel ještě náš Michal Prokop. Bylo to velmi bohaté mistrovství světa pro naše barvy.

V následujícím ročníku Světového poháru se měl také přesunout jeden z podniků do Čech. A ročník 2011 se stává vůbec nejúspěšnějším pro naše barvy v horské cyklistice. Jaroslav Kulhavý potvrzuje formu z loňské sezóny a ve Světovém poháru nenechá téměř nikoho na pochybách, že je králem pro letošní ročník. Byla to pro něho bezesporu nejúspěšnější sezóna. Ve Světovém poháru to bylo jedno třetí a druhé místo, jinak zbylých pět závodů stal na stupni nejvyšším. Vítězem Světového poháru se stal už v předposledním závodě, před domácím publikem v Novém Městě na Moravě, kde zvítězil start cíl. V této sezóně také obhájil mistra Evropy ve slovenských Dohňanech, stal se vicemistrem světa v maratónu horských kol v italském Montellu a hlavně se stává mistrem světa ve švýcarských Champérech. Úžasná sezóna ke které na mistrovství světa přidává ještě jednu zlatou radost ve four crossu nestárnoucí Michal Prokop (<http://www.jaroslavkulhavy.cz>).

4.2 Disciplíny

4.2.1 Odvětví - Cross country (XC)

4.2.1.1 Mountain Bike Orienteering

Orientační závod na horském kole neboli MTBO je sport, jehož podstatou je spojení jízdy na horském kole s orientací v neznámém terénu. Závodníci při něm na horském kole zapomoci mapy a buzoly absolvují trať v terénu určenou startem, kontrolami a cílem. Závodník se během svého výkonu pohybuje po cestách a stezkách terénem, jízda mimo ně je zakázána, není-li pořadatelem určeno jinak. Cílem výkonu je absolvování závodní trati v minimálním čase, přičemž rozhodujícím prvkem pro jeho dosažení by měly být orientační schopnosti závodníka.

Počátky MTBO jsou spojeny se zahájením sériové výroby horských kol v osmdesátých letech 20. století, ačkoliv již dříve existovala určitá obdoba tohoto závodu na tehdy běžných kolech (turistických či silničních). V roce 1990 se začaly objevovat první zdokumentované závody MTBO i u nás. Obrovský rozmach této disciplíny přichází v roce 1993 a vyústil v první neoficiální mistrovství republiky (sprint i klasickou trať vyhrál Jaroslav Rygl – určitě největší osobnost dosavadní historie českého MTBO). V roce 1994 vznikl Český Pohár MTBO, který v obdobné podobě existuje dodnes (<http://en.wikipedia.org>).

4.2.1.2 Xterra

Disciplíny plavání, kolo, běh jsou známy z klasického triatlonu, ale nadšenci horských kol na Havajských ostrovech roku 1996, vymýšlí obdoby tomu silničnímu, opakem mu je cyklistická část vedená terénem. Závody se stávají tak jako silniční triatlony velmi populární (<http://www.usacycling.org>).

4.2.1.3 Maratón

Závody horských kol na dlouhých tratích nazýváme XC maratóny. Závody se pořádají na tratích více jak 40 kilometrů dlouhých s velkou fyzicky náročností, protože závod probíhá v terénu (<http://cs.wikipedia.org>).

4.2.1.4 Downhill

Podstatou této disciplíny je co nejrychleji projet určenou trasu. Ta bývá 1,5 až 5 km dlouhá, většinou jen s přírodními, občas i s uměle vybudovanými překážkami. Celá trať je umístěna na svahu až se 12 % klesáním s téměř nulovým podílem rovinek a stoupání, se kterými se v podstatě setkáváme jen jako s nájezdy na skok. I přes často velmi vysokou technickou náročnost je jediným kritériem určujícím pořadí jezdce dosažený čas (<http://en.wikipedia.org>).

4.2.1.5 Pumptrack

Je to závod bez šlapání na speciální dráze tvořené z boulí a účelem je „rozpumpovat“ své kolo a projet trať, co nejrychleji. Souboje jsou vyřazovací po dvou jezdci. Mimo řetězu šly z kola pryč další zbytečné věci jako převodník, přehazovačka, přední brzda a napínák na řetěz, to vše proto, aby bylo kolo lehčí a rychlejší (<http://cs.wikipedia.org>).

4.2.1.6 Dual slalom

Další sjezdová disciplína, kde jsou postavené dvě totožné tratě, z kopce dolů, vedle sebe a na startu začínají dva závodníci současně. Každý má za úkol projet tu svou trasu co nejrychleji a v druhém kole si tratě vymění. Do vyřazovacích bojů postupuje ten jezdec, který má lepší součet časů.

4.2.1.7 Fourcross (4x)

Jedna z nejnovějších cyklistických disciplín. Tratě jsou podobné jako tratě pro takzvaný „bikros“ (BMX), ale vedou pouze z kopce. Zahrnují klopené zatáčky, skoky, boule atd. Závody na nich jsou ještě rychlejší a nebezpečnější než na BMX tratích. Trať, většinou 300 – 400 metrů dlouhá, sjíždějí čtyři jezdci a využívají vlastností terénu, aby získali před soupeři náskok. Základem pro vítězství je nejrychlejší start z brány, protože na většině tratí se těžce předjíždí. Jedinou možností je čekat na soupeřovu chybu nebo najít lepší stopu v zatáčce (www.mtbs.cz).

4.2.1.8 Odvětví Freestyle

4.2.1.9 BMX, (zkratka z anglického Bicycle Motocross)

U této disciplíny se používají speciálně sestavená kola o poloměru kol 16 až 24 palců. Klasický bikros se podobá fourcrossu, jen trať není celá z kopce. Závodníci, většinou jich je na startu 8, se pouští na trať plné klopených zatáček a skoků a bojují o nejlepší umístění (<http://cs.wikipedia.org>).

4.2.1.10 Dirt

Jezdí se na uměle vytvořených skocích postavených převážně z hlíny. Většinou následuje série více skoků postavených převážně za sebou. Kolo určené na dirt se pozná, že je bez pegů (stupačky na stranách předního i zadního kola), má jenom zadní brzdu a twister, tak aby si jezdec mohl kdykoliv zabrzdit. aniž by musel sundávat nohy a mohl víckrát za sebou protočit řídítka (<http://cs.wikipedia.org>).

4.2.1.11 Street

Nejznámější kategorie, se kterou se můžeme setkat a zároveň nejvíce se rozvíjející. Jezdí se ve skateparcích na rampách, lavičích, plošinách, zábradlích, apod. Jsou zároveň lidi, kteří nemají ve městě skatepark a nebo dávají přednost jízdě na veřejných prostranstvích jako jsou schody, zábradlí, lavičky a mnohé další překážky, kde záleží jenom na představitivosti jezdce. Jezdí se bez brzd nebo pouze se zadní. Pegy se nachází jenom na jedné straně, kterou jezdec grinduje (sjíždí zábradlí a různé většinou kovové hrany či trubky) (<http://en.wikipedia.org>).

4.2.1.12 Minirampa

Minirampa (účko) má vzhled malého U, kde na každé straně je rádius, takže jezdec může jezdit z jedné strany na druhou. Na závodech se můžeme setkat se dvěma minirampami propojené spinou (stěna která je prostředkem dvou miniramp na sebe navazujících). Kolo je vybavené stejně jako v případě streetu (<http://en.wikipedia.org>).

4.2.1.13 Vert

Vertka má vzhled velkého U a je přibližně dvojnásobně vyšší než minirampa. Kolo vypadá stejně jak v předchozích dvou situacích.

4.2.1.14 Flatland

K této disciplíně člověk nepotřebuje skoro nic, kromě kola a rovného, pevného povrchu. Zde se provádí různé triky, které vyžadují přesnost, stabilitu, trpělivost a hlavně nadšení hrát si s kolem. K tomu se využívají pegy (vpředu i vzadu po každé straně). Flatová

kola se mírně liší od ostatních. Mají více místa pod rámem za předním kolem (aby se tam vešla noha při odšlapování) a honosí se jak přední, tak zadní brzdou (<http://en.wikipedia.org>).

4.2.1.15 Park

Jezdec jezdí na uměle vytvořených překážkách a velikost rámu je většinou menší. Parky bývají z různých materiálů (beton, kov, dřevo...). Překážky si závodníci většinou sestavují podle své libosti.

4.2.1.16 Cyklotrial

Cyklotrial je sportovní disciplína, při které jezdci zdolávají různé překážky, aniž by se jakoukoli částí svého těla dotkli země. V České republice se cyklotrial jezdí teprve přibližně 20 let, ale už si stihl získat mnoho fanoušků. Cyklotrialové kolo mívá úzký protáhlý rám s nízko položeným, nejčastěji však úplně chybějícím sedlem. Pedály jsou široké pro lepší stabilitu (<http://cs.wikipedia.org>).

4.2.1.17 Freeride

Freeride je extrémní sport, ve kterém mají jezdci na horských kolech za úkol sjet předem určenou část svahu a je jen na jezdci, jakou část a obtížnost úseku si jezdec vybere. Start a cíl je společný, svah mývá velké převýšení a je velmi náročný a zde se hodnotí volba jezdce, jak obtížnou část svahu si ke sjetí vybere, v jakém čase a jakým stylem. Při skocích se provádějí různé akrobatické prvky. Kola se podobají sjezdovým, jen s menšími geometrickými odlišnostmi a zdvihy (<http://en.wikipedia.org>).

4.2.1.18 Slopestyle

Disciplína, která se jede z kopce dolů. Trať je plná různých překážek – skoků, dropů, spin a dalších. Trať mají většinou více možností výběru překážek a je na jezdcí, co si zvolí za lajnu překážek ve své jízdě. Většinou se jezdí dvoukolové jízdy a hodnotí se obtížnost triků a hlavně bez pádu (<http://en.wikipedia.org>).

Obr. 10 Disciplína Slopestyle (<http://www.alesbily.cz>)

4.3 Druhy horských kol

Kola pro horskou cyklistiku se časem rozdělila na dvě skupiny. Jsou to kola na XC disciplíny a kola pro freeridové, freestylové a downhillové disciplíny.

4.3.1 Cross country kola

Jsou to kola, která využívají geometrie k rychlé jízdě po rovinatém terénu, do kopců iz kopců dolů, prostě univerzální biky. Patří k nejrozšířenější kategorii kol u veřejnosti (Hrubíšek, 2002).

Obr. 11 XC kolo (<http://www.commencal-store.com>)

4.3.2 Maratón

Kola téměř totožná s cross country koly s rozdílem dbání priority na pohodlí, kdy při dlouhých maratónských tratích se klade větší důraz na komfort. Kola jsou tak většinou celoodpružená pro pohodlí na dlouhé trati (Hrubíšek, 2002).

Obr. 12 Kolo pro maratón (<http://www.commencal-store.com>)

4.3.3 Downhill

Downhillová kola jsou sjezdové speciály, použitelné pouze pro závodní jízdy ze svahu dolů. Kola s vysokými zdvihy ve předu i vzadu těžko budete šlapat někam na kopec. Ideální jsou parky s lanovkou, která jezdce vyveze na kopec a ten si užívá jízdy dolů. Tyto kola svou mohutnou stavbou připomínají crossové motocykly. S tím spjaté jsou i požadavky na odolnost rámu proti nárazům, účinnost brzd a odpružení. A typické jsou i komponenty jako napínáky řetězu, sedla, pláště..., vše je mohutnější a odolnější (Hrubíšek, 2002).

Obr. 13 Kolo pro downhill (<http://www.commencal-store.com>)

4.3.4 Freeride

Speciály pro freeridové radovánky jsou podobné sjezdovým speciálům, liší se pouze v univerzálnosti. Kola jsou stavěna na to nejnáročnější zacházení a projíždění terénem a to většinou z kopce dolů. Jsou určeny na zdolávání tratí pro normálního smrtníka nesjízdných. Dropování skalek, přeskakování roklín a jiných přírodních překážek (Hrubíšek, 2002).

Obr. 14 Kolo pro freeride (<http://www.commencal-store.com>)

4.3.5 Fourcross, slopestyle, dirt jump

Kola pro tyto disciplíny mají spousta věcí společných a bývají v nich minimální rozdíly. Kola pro dirt jump si hodně potrpí na lehkost, a tak bývají jen s odpruženou vidlicí, bez přední brzdy a jen s jedním převodem, oproti tomu kola na slopestyle a fourcross mají nízké odpružení ale jak přední, tak i zadní. Rámy musí být odolný proti nárazům, kdy se v každé z těchto disciplínách skáče.

Obr.15 Kolo pro slopestyle (<http://www.commencal-store.com>)

4.3.6 BMX

Bikrosová kola jsou o poloměru kol 16 až 24 palců. Jednotlivá kola se opět liší podle disciplíny. Na bikrosové tratě rámy postrádají „stupačky“, které naopak používají freestyloví jezdci k některým disciplínám.

Obr. 16 Kolo pro BMX (<http://www.commencal-store.com>)

4.4 Orlickoústecko

Orlickoústecko je pahorkatinný region při hranicích s Polskem na pomezí východních Čech, západní Moravy a polského Kladska. Leží v severozápadní části Pardubického kraje. Hraničí na severovýchodě s Polskem, na východě se Šumperskem, na jihu se Svitavskem, najihozápadě s Chrudimskem, na západě s Pardubickem a na severozápadě s Rychnovskem. Region má rozlohu 1 258,31 km², správně je členěn do 115 obcí (měst zde leží 10, městysů 10 a vsí 95), žije zde téměř 140 000 obyvatel. „Celé území regionu je protkáno spoustou údolíček potoků a říček v mírně zvlněné pahorkatině. Ze zajímavých území mohu jmenovat například Zemskou bránu (údolí Divoké Orlice na okraji CHKO Orlické Hory), NPR Kralický Sněžník, přírodní park Jeřáb, Třebovské stěny (mohutný zlom), přírodní park Orlice táhnoucí se celým okresem podél řeky, přírodní park Suchý vrch a Buková Hora či Lanškrounské rybníky. V kraji se nachází několik značených cyklostezek (Orlická, Hradec-Břeclav, Českomoravská).“ Vidět krajinu z ptačí perspektivy si můžete prohlédnout na rozhlednách Andrlův chlum u Ústí n.Orlicí, na Suchém vrchu mezi Jablonným nad Orlicí a Králíky, na Rozálce u Žamberku, na Látku u Lanškrouna.

„Krajina je velmi bohatá na architektonické památky, ať už lidové vesnické stavby, církevní památky, šlechtická sídla či městské domy. V Tatenicích můžete vidět zámek a barokní kostel. V obci Zámorsk zase bažantnici se starými duby, Černou zahradu v nivě řeky a zámek s parkem. V Žampachu naleznete zříceninu hradu, pískovcový pranýř či zámek s parkem. Ve Vraclavi uvidíte barokní kostel a bývalé sídlo rodu Vršovců z 11. století. V Klášterci nad Orlicí si prohlédnete areál kostela sv. Trojice. Dále můžete jít navštívit barokní sýpku v Běstovicích, podkarpatský dřevěný kostelík v Dobříkově, renesanční tvrz Koldín, zříceniny hradů Litice a Lanšperk či selskou usedlost v Sudislavi. Samostatnou kapitolou a zajímavou památkou je řada pevnůstek. Od obce Králíky (muzeum Cihelna), přes areál Bouda (zimoviště netopýrů) se vine pásma až k Mladkovu, Klášterci a dále do regionu Rychnov nad Kněžnou“ (<http://www.trasovnik.cz>).

Ústí nad Orlicí nabízí náměstí s podloubím a barokní radnici, cestou na Andrlův Chlum s rozhlednou vás čeká křížová cesta. Česká Třebová je Významným železničním uzlem je Česká Třebová, kde najdete románskou rotundu, domek Maxe Švabinského či

empírovou kapli. V Lanškrouně nás zaujme náměstí s radnicí, zámek s muzeem a starý roubený hostinec. Chocni dominuje areál kostela sv. Františka se zvonící, zámek s muzeem a v blízké Hemži je poutní kostel. Vysoké Mýto má velké čtvercové náměstí, městské opevnění a brány ze 13. století, gotický kostel se zvonící a velký počet parků a sadů. Letohrad překvapí městským muzeem, zámkem s parkem či poutní kostel sv. Jana Nepomuckého. V Vamberku si můžeme prohlédnout renesanční zámek s parkem a areál kostela sv. Václava, židovský hřbitov a špitál sv. Kateřiny. V Jablonném nad Orlicí stojí za návštěvu empírový dům s podloubím, pamětní síň Petra Figuluse Jablonského, roubené domy, barokní areál kostela. Králíky nabídnou barokní dům Zlatá Labuť, náměstí se starou radnicí, křížovou cestu a alej na Marianskou horu s barokním kostelem a klášterem. V Brandýse nad Orlicí se ukrýval Jan Ámos Komenský má zde pomník, prohlédnout si můžete zámek s parkem a zříceninu hradu či barokní kostel Nanebevstoupení P. Ježíše s parkem (<http://www.trasovnik.cz>).

Orlickoústecko nabízí nespočet možností na výlety jak pěší tak cyklistické. Oblast je hustě propletena cyklostezkami, tím umožňuje spoustu variant na výlety.

4.5 Počátky horské cyklistiky na Orlickoústecku

Díky rozlehlé a kopcovité přírodě v okolí Ústí nad Orlicí, se i zde vyvíjela horská cyklistika. Organizovaná horská cyklistika na tomto území se datuje přibližně od roku 1995, kdy se zde konal jeden závod. O dva roky později, roku 1997 už ale vzniká seriál pěti závodů pod názvem Orlický pohár MTB. Skládal se ze závodů Cross Hylváty, kde byla na tu dobu a používaný materiál dost technicky i fyzicky náročná trať. Druhým závodem byl sjezd z Andrlova chlumu, který byl fyzicky náročnější. Díky tehdejší dostupné technice tak dojelo či došlo do cíle poměrně dost jezdců se zdemolovanými koly. Bike maratón byl třetím závodem a jeho délka byla 72 km po okolí Orlickoústecka. Zábavným a atraktivním závodem pro diváky byl v centru města Ústí nad Orlicí závod s názvem Cross městem. A seriál byl zakončen závodem Časovka do vrchu, která končila na Andrlově chlumu. Tehdejší seriál závodů měl na svědomí tým CTC Fort Liapor Ústí nad Orlicí a místní Gymnázium. Rok od roku přibýval zájem o tento sport a na start i do ochozů přicházelo více a více lidí. Závody se začaly rozšiřovat i mimo hranice města. Přibýly závody v okolí a zapsaly se pod hlavičku Orlického poháru. Orlický pohár končí díky nedostatku času pořadatelů a nenašel se nikdo, kdo by na seriál závodů navázal. Ale nadále se udržely některé samostatné závody a v okolí dále spousta závodů funguje. Časem začali místní bikeři získávat zkušenosti a navštěvovali i jiné závody po republice. Vyrůstá zde spousta úspěšných cyklistů. Za zmínku stojí Jaroslav Kulhavý, který se ve své kariéře brzy dostal na vrchol na Mistroství České republiky již v žákovské kategorii.

4.6 Anketa

Ve své výzkumné části jsem se zeptal pěti průkopníků a nejúspěšnějších bikerů na Orlickoústecku, na jejich názor a mínění, jak ovlivnila jejich život horská cyklistika. Tito cyklisti jsou úplnými začátečníky horské cyklistiky na Orlickoústecku. Podíleli se na vývoji závodů, na rozvíjení techniky a gramotnosti ve svém okolí a byli a jsou nadále příklady pro nové i stávající jezdce v okolí. Jejich cesty k horským kolům i závodům napovídají, jak se nejspíš rozvíjela horská cyklistika po celé České republice.

U konstrukce ankety se například využívá hromadných sdělovacích prostředků (anketa novinová, rozhlasová, televizní) k zjišťování názorů určitého okruhu lidí na různé otázky. Jelikož se s tázanými znám, tak jsem jim anketu předal osobně. Téma by mělo být originální a nemělo by být zpracováno v jiných výzkumech. Anketa by neměla klást na respondenta přehnané nároky a také by se měla vyvarovat „skryté agendě“. Anketa má být zajímavá, otázky srozumitelné a dávající smysl (Academia, 1980), (<http://www.ftvs.cuni.cz>).

4.6.1 Použitá anketa

Bakalářská práce „Vznik horské cyklistiky a její rozvoj na Orlickoústecku“
Fakulta tělesné kultury, Palackého Univerzita Olomouc

Medailonek: Jméno a příjmení:

Datum narození, věk:

Zaměstnání:

Koníčky:

Anketa

1. Kdy jste se dostal prvně k horské cyklistice a jaké bylo vaše první horské kolo?
2. Kdo nebo co vás přivedlo k horské cyklistice?
3. Nejlepší úspěchy ve vaší kariéře na horském kole?
4. Nejoblíbenější disciplína na horském kole?
5. Od kdy do kdy pro vás začíná sezóna a kolik času trávíte na kole v sezóně.
6. Plány do budoucnosti?
7. Co Vás baví na horské cyklistice?

4.6.2 Medailonky a odpovědi jezdců z Orlickoústecka v anketě

4.6.2.1 Jaroslav Kulhavý

Náš nejlepší mountainbikový cyklista v historii – Jaroslav Kulhavý. Narozen v Ústí nad Orlicí v lednu 1985. Stále zde bydlí a trénuje. Jeho zaměstnavatel je Specialized Racing. Jako oblíbený pokrm má Jaroslav tatarský biftek. Jeho výška je 187 cm a váha se pohybuje mezi 76 – 79 kg. Uvádí, že mezi jeho koníčky patří spaní a přítelkyně Martina. Má rád film Dědictví aneb Kurvahošigutntag a rád poslouchá skupinu Prodigy. Kariéru začínal v „Ousteckém“ týmu SMC FORT UNO Ústí nad Orlicí v roce 1996 – 2000, dále pokračoval v sezónách 2000 – 2004 v CCC Polsat, následovala sezóna v Siemens Cannondale, pak přesedlání do domácího týmu Rubena Birell Specialized 2006 - 2010 a nyní už zmiňovaný tým Specialized Racing (<http://www.jaroslavkulhavy.cz>).

Otázky a odpovědi:

1. Kdy jste se dostal prvně k horské cyklistice a jaké bylo vaše první horské kolo?

„Dostal jsem se k ní v roce 1996, kdy mi rodiče koupili moje první kolo. Byla to Reta Hot Rock. Hned jsem na něm začal závodit.“

2. Kdo nebo co vás přivedlo k horské cyklistice?

„Už před tím jsem jezdil s kamarády na Bmx takže to byl takový přirozený vývoj posunout to někam dál.“

3. Nejlepší úspěchy ve vaší kariéře na horském kole?

„Vítězství ve světovém poháru a tituly mistra Evropy a vicemistra světa.“

4. Nejoblíbenější disciplína na horském kole?

„Mám rád všechny disciplíny. Maratón i cross country, ale nejvíce jezdím právě cross country.“

5. Od kdy do kdy pro vás začíná sezóna a kolik času trávíte na kole v sezóně.

„Sezona začíná na konci února a končí většinou někdy v září. V sezoně trávím na kole 20-30 hodin týdně.“

6. Plány do budoucnosti?

„Dále jezdit a užívat si to jako do teď.“

7. Co Vás baví na horské cyklistice?

„Svoboda pohybu, jedu kam chci a nic mě neomezuje.“

4.6.2.2 Jan Vaňous

Honza je jeden ze zakladatelů Orlického poháru. Pracoval v cyklistické firmě Fort a nyní pracuje v oboru geodézie. Narodil se 24. 4. 1973 a jeho hlavní koníček je právě horská cyklistika, orientační běh, muzika, cestování a dříve to byla atletika. Také sám říká, že rád poznává nová místa a ženy.

Otázky a odpovědi:

1. Kdy jste se dostal prvně k horské cyklistice a jaké bylo vaše první horské kolo?

„Bylo to v době kuponové privatizace a první kolo sem si pořídil za kuponovou knížku (11.000,-) v Lanškrouně a bylo to mám pocit kolo Genesis;-).“

2. Kdo nebo co vás přivedlo k horské cyklistice?

„Když zapátrám do minulosti tak jako malého kluka mě strašně bavilo ježdění na kole v terénu a třeba jen dokola okolo baráku, kde jsme si s bráchou naschvál kropily dvě taková místa, abychom tam měli aspoň trochu blátíčko ;) ..ale rodiče mě předurčili k atletice, a tak jsem se na několik let přeorientoval do vrcholového sportu v atletice...pak přišlo období úrazů a obrovská touha dělat muziku, takže zas pár let trochu změny ;). K bajkům mě tak nějak přivedl můj kamarád, kterého to naprosto pohltilo, a tak začal dráždit mé soutěživé ego, že jsem neodolal pokušení a také si kolo pořídil...ale z počátku to byla jen touha jezdit jinde

než po silnici a touha vyjíždět a sjíždět z hecu všemožné „terénní blbiny“ ..hrozně moc mě to začalo bavit...no a to mě tak strašně oslovilo...myšleno, oslovilo moji touhu si zas něco dokázat a zároveň nemizející chuť po vítězstvích, na která jsem byl z atletiky zvyklý, že jsem tomu naprosto na několik dlouhých let podlehl.“

3. Nejlepší úspěchy ve vaší kariéře na horském kole?

„ ...hmmm...myslím že pro mě bylo vždy největším úspěchem když jsem viděl a cítil posun ve výkonnosti zase o stupínek výš....bylo to takové nekonečně dlouhé schodiště, po kterém když chceš vylézt nahoru,musíš neskutečně dlouho dřít a tlačit při leštění každého dalšího schodu a o to víc si toho pak ceníš!

Jinak samozřejmě si nejvíce cením těch titulů které znějí nejlépe;-) ..mistr ČR MTB maratónu a dvojnásobný vítěz Českého poháru v MTB maratónu, Vicemistr ČR Cross Country a 2. místo Českého poháru Cross Country , a všechna umístění v první dvacítkě těch nejlepších evropských maratónských závodech!“

4. Nejoblíbenější disciplína na horském kole?

„...určitě maratóny...a to čím náročnější tím větší výzva;-).“

5. Od kdy do kdy pro vás začíná sezóna a kolik času trávíte na kole v sezóně.

„... březen-říjen ...v sezóně průměrně kolem 20 hod týdně...“

6. Plány do budoucnosti?

„ ...ted' už žádné...asi smířit se s tím, že člověk by měl umět přestat včas...jak jednou přestaneš trénovat a jdeš do závodu s tou samou touhou a doufáš, že to nějak snad dopadne, tak je to trápení a to myslím není dobře...vše ale záleží na povaze a na tom co vlastně kdo chce!“

7. Co Vás baví na horské cyklistice?

„ ...asi ta podstata vzniku samotná...jezdit si volně po přírodě a bavit se...a jinak konkrétně určitě hodně těžké terény hraničící se sjízdností...respektive někdy i schůdností;)).“

4.6.2.3 David Bače

Jedním z mladých jezdců, který zde začínal, je nyní šestadvacetiletý David. Byl to velmi nadějný maratónský jezdec. Bohužel s krádeží kola a s nedostatkem prostředků jeho kariéra nabrala útlum, až pomalu skončila. Pracuje jako obchodní zástupce, když v této době je na „volné noze“. Ve volném čase se věnuje snowboardingu, orientačnímu běhu a hlavně prý přítelkyni.

Otázky a odpovědi:

1. Kdy jste se dostal prvně k horské cyklistice a jaké bylo vaše první horské kolo?

„Když jsem dostal BMX jako malej kluk, horské kolo na sebe nenechalo moc dlouho čekat...byl to modrý Superior s bílými plášti ☺ a psal se rok 1996.“

2. Kdo nebo co vás přivedlo k horské cyklistice?

„K ježdění mě přivedlo asi nadšení pro tenhle sport z mé strany, a taky to že v mém okolí začalo na horských kolech lítat spoustu jiných lidí a utvořily se tu závody.“

3. Nejlepší úspěchy ve vaší kariéře na horském kole?

„Nějaké úspěchy jsem posbíral v juniorských kategoriích. Vyhrál jsem Šumperský pohár v juniorech, bral jsem nějaká vítězství i v Polském poháru v juniorech, 2. jsem skončil v maratónu i na Kitzbühel Mountain bike a poslední juniorský úspěch bylo čtvrté místo z Rakouska na mistrovství světa v juniorech.“

4. Nejoblíbenější disciplína na horském kole?

„Určitě rychlé (přehledné) sjezdy a maratóny.“

5. Od kdy do kdy pro vás začíná sezóna a kolik času trávíte na kole v sezóně.

„Nyní moje sezóna vypadá jako stavební um Pata a Mata...jezdím, když vyjde čas a je chuť...“

6. Plány do budoucnosti?

„Rád bych začal zase trochu jezdit a hlavně být zdravý!“

7. Co Vás baví na horské cyklistice?

„Ohromně mě baví zdolávání věcí, nad kterými jen pěší kroutí hlavou a sami s nimi mají problémy. Jinak se rád podívám a na kole se to dá uskutečnit úplně z jiného obzoru než z auta, vlaku...“

4.6.2.4 Jiří Martinák

Jiří Martinák je jeden z prvních jezdců a majitelů horského kola na Orlickoústecku. Nyní mu je 51 let a živí se jako opravář lokomotiv u Českých drah. Ve volném čase se věnuje trojlístku disciplín triatlonu (plavání, cyklistice a běhu), v zimním období to je hlavně běh na lyžích.

Otázky a odpovědi:

1. Kdy jste se dostal prvně k horské cyklistice a jaké bylo vaše první horské kolo?

„V roce 1990 jsme přivezli ze SRN s bratrem MTB Peugeot. Moje 1. opravdové horské kolo byl ale Scott Montana.“

2. Kdo nebo co vás přivedlo k horské cyklistice?

„Touha poznat něco jiného.“

3. Nejlepší úspěchy ve vaší kariéře na horském kole?

„Mezi úspěchy patří umístění v Orlickém poháru na bedně a dále v poslední době mi udělalo radost prvenství v kategorii veteráni v místním maratónu.“

4. Nejoblíbenější disciplína na horském kole?

„Cross country.“

5. Od kdy do kdy pro vás začíná sezóna a kolik času trávíte na kole v sezóně.

„Podle počasí, jinak nepřetržitě celý rok.“

6. Plány do budoucnosti?

„Udržovat se v kondici.“

7. Co Vás baví na horské cyklistice?

„Touha poznávat nové kraje. Hodně mě baví singletracky a místa, kam bych se po svých nikdy nedostal. Strašně rád se vyšplhám na kopec, a pak si užívám jízdu dolů...adrenalin je skvělejší!“

4.6.2.5 Zdeněk Kašpar

Další ze zakladatelů a stavitelů Orlického poháru je 48 let starý biker Zdeněk Kašpar. Nyní pracuje jako elektrikář. Je to velmi dobrý maratónský běžec a mimo to k jeho koníčkům patří i cyklistika a triatlony.

Otázky a odpovědi:

1. Kdy jste se dostal prvně k horské cyklistice a jaké bylo vaše první horské kolo?

„Kolo z dovozu od Jirky Martináka....psal se rok 1991...myslím ☺, už je to dávno.“

2. Kdo nebo co vás přivedlo k horské cyklistice?

„Jezdil jsem hodně triatlony, kde jsem poznal spoustu cyklistů a známých, a právě tady se pohybovali lidi, kteří koketovali i s horskou cyklistikou.“

3. Nejlepší úspěchy ve vaší kariéře na horském kole?

„Na Mistrovských závodech jsem jezdíval do patnáctého místa a vyhrál jsem Orlický pohár.“

4. Nejoblíbenější disciplína na horském kole?

„Nejraději jezdím Cross country.“

5. Od kdy do kdy pro vás začíná sezóna a kolik času trávíte na kole v sezóně.

„Nevlastním auto, takže moje sezóna je v podstatě neustálá ☺ „

6. Plány do budoucnosti?

„Hlavně chci být zdravý, jelikož mě provázela zranění a jinak mít pořád chuť a náladu závodit.“

7. Co Vás baví na horské cyklistice?

„Kolo je můj dopravní prostředek a není nad to, vyjet si do přírody...máme tu krásně a vždy je při nejmenším co poznávat.“

5 ZÁVĚRY

Cílem mé bakalářské bylo popsat a zmapovat historický vývoj horské cyklistiky ve světě i v ČR se zvláštním důrazem na region Orlicko-ústecko.

Po provedení literární rešerše textu, kde jsem se snažil vyhledat kořeny horské cyklistiky jsem v další části srovnal jednotlivé disciplíny horské cyklistiky a rozdělil druhy horských kol, které se na danou disciplínu používají. V poslední části jsem si vybral šetření pomocí ankety, která byla zaměřena na skupinu jezdců začínajících na Orlickoústecku vyskytujících se u rozvoje horské cyklistiky ve zdejším okolí. Zjišťoval jsem, jak sami jezdci k horské cyklistice přišli a co pro ně znamená.

Je neuvěřitelné, kam se posunul vývoj horských kol za několik posledních let. Ať už to jsou používané materiály převzaté od leteckého průmyslu nebo brzdy, které byly zpočátku velmi primitivní a dnes už používáme odnože hydraulických brzd přebraných z motoristických sportů. Také technologie odpružení a řadící jednotky se posunula obrovsky kupředu. Dále vývoj pružící jednotky na kolech dosáhl různých rozměrů. Od chytrých tlumičů, odpružených představeců, sedlových trubek, až po velké zdvihy na kolech, které zvládají dopady ze skoků, skalek, pohlcují obrovské nerovnosti a připomínají tak trochu terénní motocykly. Ve stálém vývoji a spekulacích je i pohon horského kola. Ten současný bude možná už brzy nahrazen lankovými systémy, „klínovými“ řetězy či jinými vynálezy. Doba jde prostě kupředu a kola mění jak svůj vzhled, tak systémový základ. Dále jsme mohli vypořovovat, že oproti masivnímu nárůstu v počátcích se v pozdějších stádiích horská cyklistiky dostává na svůj vrchol, ovšem přichází finanční krize a určité omezení v pořádání cyklistických akcí a dalších aktivit.

I v České republice se během několika let vytvořila obdivuhodná chuť dělat tento sport. Vznikala nová střediska, spousty zajímavých závodů, firem, obchodů, cyklostezek a v poslední době hodně oblíbené singletracky.

Z ankety jsme mohli vypořovovat, že všichni jezdci se dostali k mountainbikové výbavě v rozmezí pár let stejně a tento jev by jsme mohli pozorovat po celé České republice. Anketa nám tedy ukazuje, jak se vyvíjela horská cyklistika na našem území. Většinou to byla kola z dovozu, protože v dané době náš trh nebyl moc bohatě obsazen touto technikou.

K horské cyklistice je nejčastěji přivedli lidé z jejich nejbližšího okolí, touha poznat něco nového a osobní úspěchy na sebe nenechaly dlouho čekat. Nebylo ani překvapením, že mezi nejoblíbenější disciplíny jezdců patří právě maratón a cross country. Všichni dotazovaní cyklistikou žijí, tudíž pro ně sezóna trvá dle přívětivého počasí celý rok. Do jednoho se shodují v tom, že jim tento sport dává spoustu možností poznávat nová místa a také výzvu ke zdolávání náročných terénů.

Závěrem bych chtěl říci, že touto prací jsem chtěl přiblížit i laikům vznik horské cyklistiky, její působení v různých disciplínách a v neposlední řadě možnost výběru materiálu, kterými už dnešní trh překypuje. Je to sport více či méně pro každého, a proto se také těší poměrně velké oblibě. S dobou se vyvinula i horská cyklistika a můžeme se jenom těšit na další novinky a možnosti tohoto sportu.

6 SOUHRN

Tato bakalářská práce měla vyhledat prvopočátky horské cyklistiky a její vývoj. Upozorňuje na to, že se kolo zdaleka už nepoužívá jen jako dopravní prostředek, ale je to pro spoustu lidí součástí života a trávení volného času. Cílem bylo upozornit na důležité osoby, které měly velkou zásluhu na vývoji techniky a rozvoji horské cyklistiky. Dále jsem bral za důležitou část uspořádání horské cyklistiky do disciplín a používané techniky.

V práci jsem použil důslednou analýzu textu, také jsem uplatnil své zkušenosti, které jsem načerpal během své cyklistické minulosti. Dále mi posloužila anketa k čerpání informací od jezdců nejzkušenějších. Na anketě je vidět, jak to asi vypadalo při začátcích horské cyklistiky u nás. Z této části je patrné, že z lokálních závodníků vznikali talentovaní jezdci a to i ti nejúspěšnější u nás.

7 SUMMARY

Main target of this bachelor work was mapping first steps of mountain bike (MTB). In others points were explained and described that bike is not use only for commuting in this time, but is included in lifestyle and most important persons, who were participated in development of MTB 's technology. Wery important point of this work is form MTB in disciplines and used technology.

For this work I used analyses of texts, personal experience, which i got in my cycling history and questionnaire, which was filled by the most experienced riders from my region. Information from the questionnaire show the start of MTB in the Czech Republic and mainly in Ústí nad Orlicí's surroudings and formation popular riders.

8 REFERENČNÍ SEZNAM

Cihlár, J. (1976) *Závodní cyklistika*. První vydání. [s.l.] : Olympia Praha,
1976. 208 s. 27-037-76.

Frömel, K. (2002). *Kompendium psaní a publikování v kinantropologii*. Olomouc: Univerzita
Palackého.

Hofman, K. (2006). *30 let historie mountainbikingu 1976 – 2006*. Praha 9 : V-Press s.r.o.,
2006. 134 s. ISBN 80-239-8371-7.

Hrubíšek, I. (2002). *Horské kolo od A do Z*. 5. vydání, aktualizované. Praha
10 : Sobotáles, 2002. 320 s. ISBN 80-85920-86-7.

Ilustrovaný encyklopedický slovník. (1980). Praha: Academia

Ondráček, J.; Hřebíčková, S. (2007) *Cykloturistika*. Masarykova univerzita : [s.n.], 2007. 123
s. ISBN 978-80-210-4443-2.

Sidwells, Ch. (2004) *Velká kniha o cyklistice*. Banská Bystrica :
Slovart, 2004. 239 s. ISBN 80-7209-585-4.

Velo news. *Facts and figures : a handbook of cycling statistics*. United States
and Canada : VeloPress, 2005. 88 s. ISBN 1-931382-66-2.

Internetové zdroje:

Anonymus a. (2005). *1982 Specialized Stumpjumper*. Retrieved 16. 5. 2011 from the Word Wide Web: http://mombat.org/MOMBAT/Bikes/1982_Stumpjumper_1055.html

Anonymus b. (2006). *Author*. Retrieved 10. 5. 2011 from the Word Wide Web: <http://www.author.cz/authorinternational/historie-cyklistiky/>

Anonymus c. (2011). *BuySell*. Retrieved 16. 5. 2011 from the Word Wide Web: <http://www.pinkbike.com/buysell/337741/>

Anonymus d. (2001). *Clunkers*. Retrieved 16. 5. 2011 from the Word Wide Web: <http://www.clunkers.net>

Anonymus e. (2011). *Commencalstore*. Retrieved 16. 5. 2011 from the Word Wide Web: <http://www.commencal-store.com/PBSCCatalog.asp?CatID=1144718>

Anonymus f. (2011). *ČeMBA*. Retrieved 17. 5. 2011 from the Word Wide Web: <http://www.cemba.cz>

Anonymus g. (2011). *Český svaz cyklistiky*. Retrieved 9. 4. 2011 from the Word Wide Web: <http://www.ceskysvazcyklistiky.cz>

Anonymus h. (2001). *First flight bicycles*. Retrieved 9. 4. 2011 from the Word Wide Web: <http://www.firstflightbikes.com>

Anonymus ch. (n. d.). *Horské kolo*. Retrieved 16. 5. 2011 from the Word Wide Web:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Horsk%C3%A9_kolo

Anonymus i. (1999). *Charlie Kelly's home page*. Retrieved 9. 4. 2011 from the Word Wide Web: <http://www.sonic.net/~ckelly/Seekay/>

Anonymus j. (2011). *Jaroslav Kulhavý profil*. Retrieved 9. 4. 2011 from the Word Wide Web:
<http://www.jaroslavkulhavy.cz/index.php?page=profil>

Anonymus k. (2004). *Making the modern world*. Retrieved. 9. 4. 2011 from the Word Wide Web:
http://www.makingthemodernworld.org.uk/icons_of_invention/technology/1880-1939/IC.025/

Anonymus l. (2011). *Marathón mountain bike races*. 17. 5. 2011 from the Word Wide Web:
http://en.wikipedia.org/wiki/Marathon_mountain_bike_races

Anonymus m. (2011). *Mountain Bike Hall of Fame*. 16. 5. 2011 from the Word Wide Web:
<http://www.mtnbikehalloffame.com>

Anonymus n. (2011). *Mountain bike*. 17. 5. 2011 from the Word Wide Web:
http://en.wikipedia.org/wiki/Mountain_bike

Anonymus o. (2011). *Mountain bike orienteering*. 17. 5. 2011 from the Word Wide Web:
http://en.wikipedia.org/wiki/Mountain_bike_orienteering

Anonymus p. (2011). *Mountain biking*. 16. 5. 2011 from the Word Wide Web:

http://en.wikipedia.org/wiki/Mountain_biking

Anonymus q. (2011). *Mountainbike*. 17. 5. 2011 from the Word Wide Web:

<http://www.mtbs.cz>

Anonymus r. (2011). *NORBA*. 17. 5. 2011 from the Word Wide Web:

<http://en.wikipedia.org/wiki/NORBA>

Anonymus s. (2011). *Objevy a vynálezy*. 17. 3. 2011 from the Word Wide Web:

<http://www.quido.cz/objevy/kolo.htm>

Anonymus t. (2002). *Old Mountain Bikes*. 9. 4. 2011 from the Word Wide Web:

<http://www.oldmountainbikes.com>

Anonymus u. (2008). *Orlickoústecko popis regionu*. 9. 4. 2011 from the Word Wide Web:

http://www.trasovnik.cz/k_pard/ustino/ustino.asp

Anonymus v. (2011). *Old Mountain Bikes*. 17. 5. 2011 from the Word Wide Web:

<http://www.re-cycle.com>

Anonymus w. (2011). *Shimano Inc*. 9. 4. 2011 from the Word Wide Web:

<http://www.shimano.com/>

Anonymus x. (2011). *The Official Website of USA Cycling*. 17. 5. 2011 from the Word Wide Web: <http://www.usacycling.org/>

Anonymus y. (1998). *Women's Mountain Bike & Tea Society*. 16. 5. 2011 from the Word Wide Web: <http://www.wombats.org>

Anonymus z. (2006). *XTerra*. 17. 5. 2011 from the Word Wide Web: <http://xterra.c10.cz/>

Bily, A. (2011). *young blood*. Retrieved 9. 4. 2011 from the Word Wide Web: <http://www.alesbily.cz/index.php?c=galerie&id=26>

Jeřábek, H. (1998). *Sestavování dotazníku*. 9. 4. 2011 from the Word Wide Web: http://www.ftvs.cuni.cz/hendl/metodologie/dotaznik_1.htm